

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРЫНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1951
МАЙ
15

аторник
№ 95 (2269)

ӨРТӨЗ 20 КӨП.

Бо хүнгү солунда:

Тыва автономнуг областың эмчилерин болгаш медицинаны өске-даа ажилдакчыларын орденнер болгаш медальдер-биле шаңнаар дугайында ССРЭ-нің Дээди Совет Президиумунуң Чарлыгы (1 арын).
Совет Эвилелинде (1 арын).
Часкы тарылганы агротехниктиг бедик деңгелге эртирээлиңер! (1 арын).
Партия амьдыралы (2 арын).
Коммунизминиң улуг тудуглары (2 арын).

М. Кольцов.—Касса, смет-штат чурумунуң үрөкчиле-ри-биле демиселди чорудар (3 арын).
П. Ушаков.—Колхозтарга күш-ажылдың бедик са-гылга-чуруму дээш шийтирилг демисел чорудар (3 арын).
Дорт күрүнелериниң даштыны херектер министрле-риниң оралачыларының баштайгы чөвүлел хуралы (4 арын).
АКШ-ның экономиказын милитаризастан (4 арын).

Колхозтарның партия организацияларын быжыглаар

Бистиң чуртувустуң социалисттик көдө ажил-агайы чач күчүлүг көдүр-лүшкүн-биле хожуң турар. Биче күш-түг көдө ажил-агай артелдерин улга-тыр катыштырганының түңнелинде бистиң колхозтарымыз Төрөөн чуртка элбекшидигиң продукцияны берген. Улуг күштүг колхозтар болза, чер ажилы-ның культуразын бүгү талазы-биле бедидеринге, артелдериниң ажил-агайын сайзырадырынга болгаш колхозчулар-ның материалдыг чаагай амьдыралын улам ыңай көдүреринге хандырттыңар. Амгы үениң мурнакчы техниказын бедик бүдүрүңүлүү-биле аныглаар бү-рун аргалыг болу бергенер.

Бистиң областың көдө партия орга-низацияларының мурнунда улуг сорул-галар туруп турар: улгатыр катыштыр-ган болгаш чаа организастатынган кол-хозтарны организаста-ажыл-агай талазы-биле быжыглаар, оларны бедик бараан-ныг, бүгү талазы-биле сайзырангай ажил-агайлыг кылдыр шилчидер тала-зы-биле хун-бүрүнүг кызымакай ажил-дарын чорудары болур. Көдөңнүң коммунистери болза, колхоз тургузуунун чаа-чаа тилелгелери дээш демиселге бердинген организастылар болур ужу-рулг.

Колхоз тургузуушкуну болза, партия болгаш совет организацияларының көдө ажил-агайга харысалгазын болгаш сагыш салышынын бичеледиш турар эвес, а улгатырып турар. Олар болза, колхоз амьдыралының бүгү-ле кезектеринче ханылап кирер, колхоз-тар-биле боттарының харылаазын улга-тыр, колхозтарда бүгү-ле болуш-куннары билер, оларга чөгүрү үезин-де көзү дузалаар ужурулг. Эш Сталин бисти шаң ыңчаар өөредип турар.

Партия организастыларын дорт хүлээлгези — көдө ажил-агай артел-дериниң ажил амьдыралына хун-бүрү ханылап кирер болгаш иденпейлиг ажилдарын чорудар, оон ыңай колхоз-чу каадырларын шилчир, өөредип бол-гаш кижиздер, күш-ажылды чөп орга-низаастаар болгаш оң сагылга-чурумун быжыглаар, көдө ажил-агайның мур-накчыларының дуржулгаларын болгаш агротехниктиг эртемниң чедишкенин-рин бүдүрүлгеге шийгээдир талазы-биле колхозтарның баштаар черлеринге дузалаары, колхозтун иштиги демок-ратиязын болгаш колхозчуларның чога-дычы инициативазын бүгү талазы-биле сайзырадыры болур-дур. Көдө комму-нистер болгаш комсомолчулар болза, колхозчу массаның бердинген башка-рыкчылары болур ужурулг, колхозтар-ның социалисттик экономиказының улам ыңай чекетилишкенин дээш, тарылга-дан элбек дүжүттү аллары дээш, ний-тидештирген мал ажилының улам ыңай хожугудеи дээш социалисттик чарышты организастаар. Көдө суурларны чаа-гайыкчыларының ажилдары болгаш чаа колхозчу суурларның тудуглары эн-не харысалгалыг улуг ажилдары негеп турар.

Партияни-политиктиг болгаш партия-ни-организастыг ажилдарның че-дишкенини ажил-агайның чайынан-чан эни түңнелдеринге бадыткатыңар ужурулг. Ыңчангаш, колхозтарның партия организастылары болза, бар-ла ар-галары болгаш хевирлерни аныглап тургаш, массаның ортузунга политиктиг ажилдарның деңгелин бүгү талазы-биле бедидер, большевикчи шүгүмчүлөдү болгаш бот-шүгүмчүлөдү непертерид, эр, херэжон колхозчуларны күш-ажылды коммунисттик өзү-биле көөр сеткил-сагышка, көдө ажил-агайның Уставын быжы-биле сагырынга, кол-хозтун нийти өнү-хөрөгүнүн улам байлашкандар күзөл-чүткүле соксаал чок кижиздер хүлээлгелерлер.

Каа-Хемде «Ленинскии путь», Тес-Хемде Ленин аттыг, Сүт-Холде Киров аттыг, Улуг-Хемде «Искра», Кызылдың көдө Районунда «Бай-Булуң» болгаш соон-даа өске колхозтарда ыңшап көдө коммунистерден ол сорулгаларны үле-герлиг күүседип турар чижектер бис-

тиң областың районнарында хой. Каа-Хемде улгатыр катышкан «Ленинскии путь» колхозтун партия орга-низастыгы (секретари эш Шинилин) бодунуң ажилын мергежилдик болгаш чүткүлдүг таарыштыр тургускан. Ында коммунистер боттарының сорулгаларын шын билген. Оң ужурунда ол колхоз районда эң мурнакчы оолу берген.

Партия организастыгы бүгү коммуни-стери артелдин ажил-агайының ший-тирилг участоктарында аныктып тур-рлар. Мал ажилының фермаларында, хову болгаш огордо база тудуг бригадаларында олар болза, боттары-ның большевикчи сестерин кижини бүрү-зү херек кырында үлгерлиг күш-ажыл-биле бадыткавышаан, бүгү кол-хозчуларны эрестиг күш-ажылчыне со-рун кирип эдертип турарлар. Комму-нистер колхозта үнедиг саналдарның эгелекчилери болуп турарлар.

Бо колхозта масса-политиктиг ажил-дар ыңай-бүрү хевирлер-биле чоруп келген. Беседалар болгаш илеткелдер доктаамал организастыгынын, колхозчу-ларның нийти болгаш бригадалар ааны-биле хуралдары үргүлү болуп турар. Башкарыкчы болгаш организастык, кижиздикчи ажилдарны чорударында хана солуну, агитхуудустар улуг роль-түг болуп турар. Амьдырал-биле хол-башкан масса-политиктиг ажилдар эки түңнелди берген. Колхозтун ажил-агайы быжыгып турар, колхоз күрүнө мурнуңа хүлээлгелерин хуусаа бегин-де чедишкенин боттаңдырган, колхоз-чуларның орулгазы улгаткан. Колхоз-тун бо чыгы тудуг ыкжын белекче-линиң планы долдур күүсетинген.

Колхозтарда эки ажилдыг партия орга-низацияларының дуржулгалары бол-за, коммунистерниң болгаш комсомол-чуларның күжүн колхозка таарыштыр-улеп тургузарын, оларның чер болган-да колхоз бүдүрүлгезинге мурнакчы ролон хун-бүрү бедидерин, партия орга-низациязының бүгү колхозчулар-биле харылаазын калбартырын болгаш бы-жыдарын, партия кижигүнү эвес актив-ти эстүрерин болгаш оларга даанырын, коммунистерниң болгаш колхозчу каа-дырларның марксист-ленинчи өөре-дилгезин ичкүзгөйлүг таарыштыр орга-низаастаарын болгаш ону доктаамал удуртурун бүгү партия организастыла-ры үргүлүңүң, хун-бүрүнүң кошкадып болбас ажилы болдурарын амьдырал кырында бадыткаан. Чүгүле ыңчаарда ажилдың эки түңнелдери болур, чүгүле ыңчаарда ону эки ажилдыг, дабычы аргалыг организастыг деп санап болур.

Партия райкомнары болза, партия-ның эге организастылар секретарьле-рин большевикчи удуртулганың мето-дунга эки өөредип ужурулг: оларның семинарларын, чөвүлел хуралдарын үр-гүлүч кыры, отчёттарын ап чугаала-ныр, тус-тус сургаалдарын чорудар. Чамдык Бай-Тайга, Барыны-Хемчиң, Чаа-Хөл партия райкомнары колхоз-тарда эге организастыларны боттут-удуртулга-биле кошкан хандырып, оларның ажил-чорудулганың иштиң, че четче ханылап кирбейн турарлар.

Тываның колхозчу тараажылары Ленин—Сталинның партиязының удур-тулгазы-биле колхоз тургузуунуң чаа-чаа чедишкенини дээш чүткүлдүг демиселди турарлар. Колхозтарның ул-гатыр катыштыр турары улам бурун-гаар тилелгелерге быжыг үндөспөстүгөсүз берген. Көдө партия ажилының деңгели бедик болган тудум-на, кол-хозтарда партия организастыларының эгелекчи ажилдары, энергиязы болгаш бүгү талазы-биле чүткүлдүү улуг бол-ган тудум-на социалисттик мал болгаш чер ажилдарының чедишкенини улуг болур.

Партия организастыгы бүрүзү болза, коммунистерниң идепкейин болгаш ажил-иштин чоруну эстүрер, көдө ажил-агайының бүгү ажил-ишчилерин бистиң Төрөөн чуртувустуң көдө ажил-агайының чаа-чаа тилелгелери дээш демиселге көдүрер ужурулг.

Совет Эвилелинде

Партия обкомунуң бюрозунга транктор бригаданың бригадириниң отчёду

БОБРУЙСК. Копыльск районунуң «Новый Свет» колхозу эрте чажар часкы культураларың тарылгазын эртен чылга бодаарга бо чылын эрте дооскан. Бо ажилдың талазы-биле көдө ажил-агай артелиңе Копыльск МТС-иниң механизаторлары улуг ду-заны чедирген. Республиканың алдыр-лык механизатору, ССРЭ-нің Дээди Со-вединиң депутаты Александр Козелдин транктор бригаданы ол колхозта анык-дап турар. Белоруссияның КП(б) Боб-руйск обкомунуң бюрозу часкы хову ажилдарының баштайгы түңнелдериниң дугайында мурнакчы транктор бригад-аның бригадириниң отчёдун дыңнаан.

Кубаның алдарлыг механизатору Иван Бушев-биле социалисттик чарыш-ты салышаан, бистиң бригаданың бо чылын он беш аят күштүг транктор бү-рүзү-биле 1000 гектар черни чарар болгаш га чер бурузундан 100 пуд та-раа культураларын, 1200 пуд карто-фельди алыр талазы-биле колхозчулар-га дузалаар деп хүлээлгени алган чүве деп бодунуң отчёдунга эш Козел чугаа-лаан. Бригаданың трактористери кижини

бүрүзү он бир хүннер иштинде кывар-чүлдү камналгалы-биле аныктып тур-рлар. Олар машиналарын болгаш протектирлерин чексек херекселдерни соци-алисттик камналгалыг чорутка тургускан-нар. Бүгү транктор агрегаттары болза, шактыг график өзүгаар дүң-хүн иштиң-де улаштыр аныктып турарлар.

Эш Козелдин бригаданың тракто-ристери нормаларын ыракта анык күү-седип турарлар. Эш Козел болза, Малоросийск МТС-тиң механизатору Иван Бушев-биле чөп харылаазын тудуп турар. Кубань-ниң алдарлыг механизаторунуң чаа ар-галарын «Новый Свет» колхозтун шөл-деринде ол шыдамынайы-биле аныктып турар.

Эш Козелдин шалыпчы транктор бри-гаданың ажилдарында мурнакчы мето-дтары партия обкомунуң бюрозу чүткүлдүг деп көргөн болгаш ол мето-дтары областың бүгү транктор бригадала-рынга калбартырын көдө ажил-агай-ның облесты эргелелиңе дааскан.

(СЭТА).

Карельдин колхозтары чаа-чаа черлерни ажыглалда кирип турар

ОЛОНЕЦ. (Карел-Фин ССР). Шыр-гай шырштардан чокта чаа-ла аштат каан шөлдер-биле прицевинде релестиг улуг илир сөөрткен транктор чоруп тур-рар. Ол илир болза, релестиг кезекте-риден дески үш булуң хевирлиг кыл-дыр катыштырып кылдыңар. Илир-нин үзүн диштери болза, аңдарга на-дыг черини ширин хандыр кирип ча-ра албышаан, ону үрүмкей хожодуп турар. Илир дээди-биле болгаш база дашты хоора дыгып турар. Үш дак-пыл илтирээр соонда черниң хөрзүнү тарылгага белең болуп турар.

Олонец МТС-иниң механизаторлары эртен чылын релестиг илирлер биле чүс-чүс гектар черни илтирээр. Ол

шөлдерден чамдык колхозтар га чер бүрүзүнден 30—40 центнер тарааны ажаап алганнар, МТС-те бо чылын үр чер аңдар планы ийи катап өскөн. Часкы хову ажилдарыңа белеткени-шаан трактористтер шырш кезер чөп-сек-херекселдерни болгаш релестиг чаа-чаа илирлерни белеткеш дөлгөзөн-нөр. Дыка хой участкар шырш ыяштар-дан аштатынган болгаш ап аныктып киир аныктыганын.

Карельдин колхозтары бо чылын эртен чылга бодаарга он-он муң гек-тар хой чаа черлерни ажыглалда кирип турарлар.

(СЭТА).

Арменияның хоорайлар болгаш районнар тептерин чаагайыдып турар

ЕРЕВАН. Арменияның хоорайларын-да болгаш район тептеринде хоорайлар чаагайыдыр талазы-биле улуг ажил-дар калбарган. Кызыр ажилдарың хемчээли эртен чыл-биле деңгээрге ийи катап көвүдөп турар.

Кировкандо хоорайның төвүнде улуг чуртталга бажыңың тудуу бүгү чүдүлгө-биле катат доозулган. Тутту-нуп турар чуртталганың болгаш хой нийтиниң даш бажыңнары болза, Ки-ров аттыг шөлде болгаш аңаа хамаа-рышкан кудумчуларын каастап турар. Ам дөрт чаа кудумчуларны каастап турар. Культураның болгаш дыштанылга-ның парктарында, хоорайның хой ний-

тин садтарында база кудумчуларында 40 муң анык каасталга ыяштарын та-рып олурткан.

Дайын сөөлүндеги чылдарда ырак район төвү Иджева тангышмазы-биле чаартынган. Ында алгылар бажыңың үш каат тудуу эгелээң. Ийи чаа кудум-чуларын салып кылыры доозулган, эр-ги кудумчуларын алгытышаан асфаль-тилеп турар.

Бо чылын республиканың хоорайла-рын болгаш район тептерин чаагайы-дарыңа эртен 1950 чыл-биле дең-гээрге бүдүн чартык хой ашка хөрөгү чарыгдатыңар.

(СЭТА).

Коммунизминиң улуг тудугларыңа

Москваың М. И. Калинин аттыг заводу май 8-те Волга-Доннуң паро-ходтар чорур каналының тудугчула-рыңче доврак сорарының эң күштүг машиналарын чоруткан. Ол машина-аар күш-ажылын механизация күжү-биле кылыр болгаш 25 муң чер назар ажилчыларның орунуга чааскаан ажилдаар. Ол бир шактың иштинде муң кубометр довракты соруп үндү-рер. Сүт-биле холушкан доврак хо-лай дамчыштыр ийи километр хире ырак черге дамчытыңар.

М. И. Калинин аттыг завод болза, коммунизминиң улуг тудугларыңа ча-гыларны хуусаазының ыраң мурнуңда

күүседип турар найыалдың хой бүдү-рүлгелериниң бирээзи болур.

Найыалдың Маленков аттыг заво-дунуң коллективи Волгане бөлүк иаң арматураларын чорутканнар.

Сталин аттыг автомобиль заводу, «Мансметр», «Подъемник» болгаш «Красный блок» заводтар баштайгы оваалгазын чедишкенини-биле күүсет-кениер. Олар Волгада болгаш Донда сүт күжү-биле ажилдаар электростан-цияларының тудугуларыңа, Кол Туркине саналга чүк автомобильде-рин, көвүрүк краннарын, хемчек херек-селдерин кылып бергенер.

(СЭТА).

Часкы тарылганы агротехниктиг бедик деңгелге эртирээлиңер!



Хүндүлел Самбыразы

ТАРЫЛГАНЫҢ МУРНАКЧЫЛАРЫ

ВКП(б)-нің Барыны-Хемчиң райкомунуң болгаш район Советиниң түүсөкчи комитетиниң илередип келгенін өзүгаар часкы тарылга ажи-лыңга чедишкениң болганы дээш областың Хүндүлел самбыразыңа киирери болза:

Теспижек Күжүгет Миниролович—«Барлык» совхозтун тракторизи, НАТИ деп транктор-биле аныктып тургаш ажил нормазын үргүлүчү 200 хуу күүсетпишаан, кывар-чүлдү 250 килограммына камаап алган.

Белдиржиң: Ооржак Кыдай—«Барлык» совхозтун тракторизи, НАТИ деп транктор-биле бүүдүр ажил нормазын үргүлүчү 180 хуу күүседип ап турар.

Туган-оол Ооржак—«Кызыл-Мажалык» МТС-тиң тракторизи, бүдү-рүлгениң онаалгазын үргүлүчү 150—280 хуу күүседип турар.

Идам Сарыглар—«Кызыл-Мажалык» МТС-тиң тракторизи, ажил нор-мазын доктаамал 130—150 хуу күүседип турар.

Ильин Иннокентий Кириллович—«Кызыл-Мажалык» МТС-тиң тракто-ризи, бүүдүр ажилдың нормазын үргүлүчү 120—130 хуу күүседип турар.

Содунам Хомушкү—«Кызыл-Мажалык» МТС-тиң тракторизи, бүүдүр ажилдың нормазын үргүлүчү 130—150 хуу күүседип турар.

Сторюк Хомушкү—«Кызыл-Мажалык» МТС-тиң тракторизи, ажил нормазын үргүлүчү 130—150 хуу күүседип турар.

Сарыгбай Карасал—«Кызыл-Мажалык» МТС-тиң тракторизи, норма-мазын үргүлүчү 130—150 хуу күүседип турар.

Токмак-оол Ооржак—«Кызыл-Мажалык» МТС-тиң тракторизи, бүдү-рер ажилдың нормазын 120—140 хуу күүседип ап турар.

Шугдур-оол Сая—«Кызыл-Мажалык» МТС-тиң тракторизи ажил нор-мазын үргүлүчү 110—130 хуу күүседип турар.

Хову ажилдары калбарып турар

Сүт-Хөл районунуң колхозтарының хо-вуларында часкы тарылга хун бүрүде дүрген темпи-биле калбарып турар.

Районунуң колхозтары май 10-да та-раа культураларын тарырының пла-нын 92 хуу күүсеткен. Киров аттыг колхоз 675 гектар планын 680 гектар кылдыр, оң ишинде 350 гектар кы-зыл-тасты тараан. Ол ыкшап Калинин аттыг, «Сталинчы орук» көдө ажил-агай артелдерни тараа культураларын тарырының планын бүрүн күүсеткен, ап пландан анык тарып турар.

Колхозтар 135 километр дурттуг суг-гарылга чектилерин септээр, 1018 гек-тар черни сугтарган. «Большевик», «Сталинчы орук», Сталин аттыг, Кали-нин аттыг көдө ажил-агай артелдери чер суггарылгазының талазы-биле мур-накчы ажил-агайлар болуп турар. Ки-ров аттыг колхозта аныктып турар №1 транктор бригаданы (бригадир эш Чадамба) часкы хову ажилыңа бүдү-рүлгө онаалгазын 167 хуу күүсеткен. Ол бригаданың дээр трактористери М.

Токмак-оол, Комбуй-оол олар бүүдүр ажил нормаларын хун бүрүде 125—150 хуу күүседип турар. Жданов аттыг колхозта аныктып турар №3 транктор бригаданы (бригадир эш Ак-Хаак) часкы хову ажилыңа бүдүрүлгө онаал-газын 103 хуу күүсеткен. Ол бригада-ның трактористери Таңзы-Белек, Мон-гун Тызыла олар хун нормаларын 130—150 хуу күүседип турар.

Колхозтарның хову бригадаларында болгаш МТС-тиң транктор бригадалары-нда партия, комсомол бөлүктөрүн тур-гускан, Коммунистер болгаш комсомол-чулар хову ажилында ажил-ишчиле-риниң ортузунга солун номчулгаларын чорудуп, агитхуудустарын үндүрүп тур-рар. Хову ажилында 134 кижини агит-аторлар кылдыр быжыктыган. Калинин аттыг колхозта агитаторлар Эртине Белекпен, Жданов аттыг колхозта Тө-мүр-оол, Кызыл-оол олар агитация ажилын чорутуушаан, күш-ажылчы үлегерин база зөгүзүп турарлар.

Н. УЛЬКИН.

Алаш бугазының казышкынында

Сүт-Хөл районда Калинин аттыг колхозтун колхозчулары Алаш бугазын алгыдыр казырын бедик көдүрүлүшкүнү аныктып турар. Колхоз бо чылын 600 аныг гектар тарааны тарырыңга хой суглуг таарышкан буганы казыры негетини турганын колхозчулар ме-дереп билгеш эрестиг кызымак ажил-ды түңнелинде буга долдур сугну ба-дырып алган аныктып турар.

Алаш бугазының казышкынының калбаан 9 метр, ханызын 1—4 метр чедир казып кылган. Алаш бугазының казышкынында 43 колхозчуларының иштинден 70 харлыг коммунист Оор-жан Багыр-оол эң идепкейлиг ажил-даан. Эш Багыр-оол 1950 чылда кол-

хозка киреш, күш-ажылыңа тергени ынакшылдыг ажилдангырын көргүсөөч. Ол хүнде кылыр ажилын 150 хуу чедир күүседип, анык колхозчулары ажил-ды бүдүрүңүлүг аргазыңа сургал, өөредип турган.

Ам Алаш бугазында сугну долдур бадырған эш Багыр-оол ийи андазыңа 3—3 аятарны кошкан суг үнес чер-лерин арыктарын тыртып сугну үндү-рүп бээрге 5—6 колхозчулар ол сугу халас ытпайн черни сугтарыңа чөп ажилгай бергенер. Эске колхозчулар эш Багыр-оолдун үлегерин-биле эрестиг ажилдаары чугула.

М. ЧАДАМБА,

Калинин аттыг колхозтун даргазы.

Чаа чээшкинге бижидилгениң болгаш акша чылдазының областа чоруп турары

Бо чылдың май 10-дагы байдалды өзүгаар алгыра, күрүнө чээшкениң тардылганы нийти областың-биле 107 хуу күүсетинген. Оң иштинде, ажил-чың, албан хаакчыттар ортузунга 109 хуу чедир, көдө чурттакчыларның ор-тузунга 100,8 хуу чедир таратынган ийикпе, акша боду-биле чыып алганы 27 хуу чедип турар.

Чээшкни тардылганың талазы-биле Барыны-Хемчиң району мурнак-чы болуп, бижидилгени ажилчың, ал-бан хаакчыттарың ортузунга 153 хуу, а көдө чурттакчыларга облигация та-радылганын 100 хуу күүсеткен. Акша боду-биле 1.098 муң рубльди чыып ду-жаан. Каа-Хем району чээшкни тара-дылганын нийтизи-биле 101,4 хуу күү-сеткен ийикпе акша-боду-биле 159 муң рубльди чытган.

Областың бүдүрүлгө, албан органи-зацияларының иштинден Току район-нуң үлетпур комбинаты чээшкни бижидилгенин 161 хуу, Ак-Довурак бүдү-рүлгези — 150 хуу, Чадаана МТС-зи 133 хуу күүсеткен болгаш өске-даа мурнакчы организациялар хой.

Чээшкниге бижиткен түңүнүң бол-гаш акша боду-биле тудуу садып алыш-кының талазы-биле мурнакчы болгаш аштер болза:

Ак-Довурак бүдүрүлгезиниң бригади-ри эш Серебряков үш айың ажил тө-леверин бижиткен болгаш удуртуп ту-рары бүгү бригада оң үлегерин сал-гаан.

Тере-Хөл районунуң ажилдакчызы эш Санчай 2000 рубльге бижиткен.

Тес-Хем МТС-иниң трактористизи эш Шимит 1000 рубльдиң облигация-зын ол дораан тудуу садып алган.

Мөңгүн-Тайга районуң Каргы суму-зунда арат херэжон эш Сеңмит 1400 рубльдиң облигациязын тудуу садып ал-ган. Ол ыкшап, Каа-Хем районунуң «Ста-линчы орук» колхозунуң бүгү колхоз-чулары шупту 25 муң 200 рубльдиң облигациязын ол дораан-ла тудуу садып алганнар. Ваза ол-ла районунуң «Ок-тябрь 30 чыл ою» колхозтун колхозчу-лары 28 муң 800 рубльдиң облигация-зыңа бижитишаан, ону ол-ла дораан тудуу садып алганнар.

Тыва автономнуг областың эмчилерин болгаш медицинаны өске-даа ажилдакчыларын орденнер болгаш медальдер-биле шаңнаар дугайында ССРЭ-нің Дээди Советиниң Президиумунуң чарлыгы

Ур чылдарда болгаш эки ажилдаан дээш шаңнаары болза:
ЛЕНИН ОРДЕНИ-БИЛЕ

1. Людмила Яковлевна Москвина — Чоон-Хемчиң район эмнелгезинде даш эмчи.

«КУШАЖЫЛЧЫ Ш

ПАРТИЯ АМЫДЫРАЛЫ

Профэвилелиниң комитеди ажилдап турар

Профэвилелиниң чер-черде организациалары болза, профэвилелиниң кеңи-гүннериниң идея-политиктиг болгаш шити эртем-билигиди деңгелин бедилеринге дузалар, политиктиг болгаш эртемниң билиглерин непередир, су-дурдуге-техниктиг пропагандаы кал-бартыр, спорт, физкультурага массаны маңчытырар, ажилчы, албан хааг-чытарның үлгерилги күш-ажылы, амы-дыралы, культуразы дээш демисекир укурду.

Областың саң кидизиниң коллекти-вияде профэвилелиниң комитеди (даргазы эш Филиппов) бодунуң ажылын соолгу үедэ ажилаткан. Комитет коллективе «артистический»-биле (секретари эш Зинарич) амыл дугайында хүн-бүрү ажил-шичи харылазааны быжыг тур-гускан.

Күрүнө албан черлериниң профэви-лел область конференциянының шити-пиринге даямдышаа, күрүнө бюджетти-ниң орундаларының планын хуусаа бе-тинде күөсөдир дээш, саң-хоонун бы-жыг сагыла-чурумун үлгерилги бол-тандырар дээш администрацияның та-лазында шиттирилги ажилдары чо-рударына профэвилели комитеди ду-залдап турар. Саң-хоо ажилдачылары-ның аразында социалистик чарыш ор-ганизаствынан. Чарыштың түнелде-риниң дугайында ажилдачыларының ий-ти хураанына чугаалажып, а мурнакчы-ларын хүндүлөп самбырамында илге-диш турар. Оларның ажилчынык дур-жуларын солдуртур хемчеглерин өөрүдүп келген.

Ажилдачыларының идея-политиктиг билин болгаш ажил-шичи мергежилди бедилер практиктиг ажилдар чоруту-гулаан. Областың болгаш хоорайнык өөш кидизиниң ажилдачыларындан 28 кишини хаара туткан техниктиг өөредилге организастынан. Саң-хоо кредиттиң өөредилге черлеринде 11 киши бол-хүдүлгели өөренип турар-лар. ВКП(б) төөгүзүп өөренир болумде 17, марксизм-ленинизмди үндөткөн-рив бол-өөредилге-биле 12 киши өөре-

нип турарлар. Политиктиг болгаш эр-тем билиглер тарадыр нийтиледин ду-засы-биле бо чылдың баштайгы айла-рында ажилдачыларына 6 лекция-ларның комчулганын организастап берген.

Коллективте «Искра» деп эки тура-лың спорт нийтилелин организастаан. Хол бөмбүүнүң сеңизы тургустунган. Мото-хөзөн өөренир болгум ажилдап турар. Комитет спорт херекселдери-биле (майкалар, хол бөмбүү, сетки, шырдыраа болгаш оюнда өске) хандырынган. Шырдыраа өөредилгези-ниң бөлүмү ажилдап турар, ажил-дачыларынык иштинге шырдырааның үш удаа маргылааларын чоруткан. Проф-эвилел комитединиң даямдыр хавы-рында эки чоруп турар. Комитет ажилдачыларынык амыдырал чуртта-л-газына кичээлге эки салып келген.

Бот-боттарына дузалажырының касса-зынык хүрээлени болгаш хөргөмзи өзүп турар. 1951 чылдың өзегинден бээр ажилдачыларга 6000 рубльдиң чээлини тыыскан. Эржегон чугула дузаламчы хереклеп турар чамдык ажилдачыларга дедир эгиттис чээли-дери берилген.

Комитеттиң ортаны хана солугу (редактору эш Ковинин) доктаамал ажилдап келген. Бо чылды 8 удаа үнгөн. Ол болза, коллективтиң ишти-ге шүтүмчүлөк болгаш бот-шүтүмчү-лелиң төвү болу берген. Илерээн четпестерин узуткаар хемчеглерин ор-ганизаствына болгаш хамаарышкан ор-ганизаствалар чогуур үезинде ап турар.

Партия организастынык удурутгалы-биле комитет чедийшинерини бы-жыг-лаштып, ам-даа узуткатынмайн турар четпестерин чайладыр дээш ордалап турар. Саң-хоо планының доктаамал күөсөлдөз ам-даа чедип алдынмай турар. Соулга болза, план күөсөлдөз үзүткелешкениң эвес, а доктаамал ажыр күөстенип турарын бистич чедип аларыкыс болур.

В. БАРАБАНОВ.

Культармейжилер ажилы

Чоонка чаа Эрзин районун «Чаа өрүк» колхозта партия эге организа-циянык хурааныга бижик өөредил-гезиниң бөлүмүниң ажилчынык чо-руп келген байдалын чугаалашкан. Эртен чылын колхозка 106 кижик бижикти бирил болгаш билбес турган. Партия болгаш комсомол организаци-аларынык талазында шиттирилги то-доргай хемчеглерин ап келгенде түнел-линде ам бо чылын 46 кижик би-жикти биче бирил болгаш билбес бо-луп арткан.

Ылчала-даа соолгу үедэ, эң ыла-гыя 1951 чылда ол артык кижилерин бижик билбес чоруун узуткаар ажил-дар кошкы берген деп чүвени комму-нистер шүтүмчүлөөр. Ол кончук шын болуп турар. Бо чылдың өзегин-дөв бээр бижик өөредилгезиниң ийи

бөлүмүни шырар чок ажилдап, ха-рын-даа ажилын соксаткан турганар. Культармейжи эш Панапың 20 удаа чоруткан кичээлдеринге бөлүмүнү киржикчилери коммунистер Чымай, Чорба олар чүгле 1—2 катап олурун-каннар. Мону барымдалаш партия ху-раалы болза, коммунистер болгаш ком-сомолчулар хамыктык мурнунда бот-тарынык бижикти биче бирил болгаш билбес чоруун узуткап ап, бүгү чөвүн бижик өөредилгезин экинжидер ажилга шүтүп идеякелги киржи укурду деп өзгөз.

Ынчангаш, партия хуралы 5 куль-тармейжилерни бадылаш, бижик билбес чорукту 1951 чылда бүрүн узуткаар оорулганы салган.

С. БАДЫРАА.

Колхозчу хөзөжөннериң бот-идепкейи

Школаларынык келир өөредилге чы-лында белеткелдерин экинжидер, колхоз тургузушкунун улам быжыдар, ону малбартыр дээш Овур районун ажил-чы хөзөжөннериниң бот-идепкейлиг чо-руу көдүрүп турар.

Хандагайтыда «Коммунизмче өрүк» кедээ ажил-агыл артелиниң колхозчу хөзөжөннери 12 киши составтык бри-гада организастаан, олар школага 104 кубометр одалга ылжын белеткен берген. Олар школага дузаларынык доктаамал бригадазы болуп турарлар. Ол ышкан «Совет Тываның беш чы-ды» колхозтуң хөзөжөннери школага 98 кубометр ышты доорал берген.

Колхозчу хөзөжөннериң ажил-шичи чүтүдү улус ажил-агылынык өске-даа адырларында илереп турар. Район Советиниң депутаты колхозчу

эш Самбыга эртен чылын 187 күп-хүнүн ажилдап алган. «Торгалыг» колхозтуң малчызы 65 харлыг Норжу-маа 181 күш-хүнүн амылдаан, оң ка-дарган малы менди, семис өзүп турар. Суурларда болгаш бөлүктөрдө ор-ганизаствына политшколаларда болгаш бижик өөредилгезиниң бөлүмүниң ажилчы хөзөжөннер идеякелги ки-ржиш турар. Колхозтар төптөриңде агро-техниктиг бөлүмүниң дымнакчыла-рынык хөй нуруузу хөзөжөннер болуп турар.

Ажылчы хөзөжөннериң ол бот-идепкейлиг көдүрүлүшкүнү деттип, оларны боттук удурутун ВКП(б) рай-комунуң хөзөжөннер ортузунга ажил чорудар кидизиниң эргелечкис эш Белекей аки хандырып турар.

М. ЧУЛДУМ.

Коммунизмниң улуг тудуглары

Совет чазан эш Сталинниң ияшчи-тавизы-биле коммунизмниң улуг туду-ларынык дугайында төөгүлүг доктаа-дары хүлөп алган. Кончук кыска ху-сааларда—беш-алды чылдар иштиңде Болгада ийи улуг тудуглар—Куйбышев-тин, Сталинградтың суг күжү-биле ажилдаар элктри станциялары туту-нар. Днепрөгөстиң чанынга Каховка-ның суг күжү-биле ажилдаар элктри станциязы кылдынар. Кара-Кумдун үнүш чок элезиниң черлерин дамчытыр Кол Туркмен каналы, Украинаның, Крымнык ховуларын дамчытыр Мурнуу-Украинаның, Соң-гу-Крымнык каналдары өртөр. Волга-ның болгаш Доннуң аразына пароход чоруур каналдын тудушуну 1952 чылда доостур.

Сталинчы үезиң улуг алдарынык хө-рөк кырында көргүзүп турар Болгада, Туркменида, Днепрде болгаш Доца-улуг тудуглар коммунизм үезинде кал-биле организастынган улус ажил-агылы индустрия талазы-биле-даа гээ-ди техникага үндөзилеткен турар деп эш Сталинчы айтып турганы ышкы коммунистг нийтиледик эң чугула шырарынык бирээзин тодаргай көр-гүзүп турар.

Куйбышевтиң болгаш Сталинградтың суг күжү-биле ажилдаар элктри стан-цияларынык күжү 4 миллион хире ки-ловатт болур. Бо станциялар чылда ор-тумаа-биле 20 миллиард хире кило-ватт-шак элктри күжүн ажилдап үн-дүрүр — элктри күжүнүң бо санынык хөй чартыны делегейиң ийи дугаар дайынынык мурнуу чарында Совет Эвилелиниң бүгү элктри станциялары бүдүрүп үндүрүп турган, 1938 чылда Италиянык чылда бүдүрүп үндүрүр бү-гү элктри күжүндө хөй, Швецияда болгаш Швецарияда чылда ажилдап үн-дүрүр элктри күжүндө хөй.

Волганың элктри станциялары бү-рүзүнүң күжү Волховта суг күжү-биле ажилдаар бистич бир дугаар элктри станциянык күжүндө он катап ажил-турар, Европада туруп турар бүгү элктри станцияларынык эң улуг — Днеприниң суг күжү-биле ажилдаар элктри станциязынык күжүндө каш катап ажил турар.

Куйбышевтиң болгаш Сталинградтың суг күжү-биле ажилдаар элктри стан-цияларынык тудушуну беш чылдык дургузууда ботандырар деп төлөви-лөөн, Капиталистиг чурттарда хемчег талазы-биле бестин элөөн биче гидро-техниктиг тудуглар мындыр темпилер-биле чоруп шыдаас.

АКШ болгаш Канада Ыдыктыг Лав-рентия хемге Бохаруаның суг күжү-биле ажилдаар элктри станциязын 17 чыл ажы тудуп келген. Колорадо хем-ге Боулдер-Демпн туудун АКШ дөр-төн ажык чылда чарлап келген болза-да, херек кырында мында суг күжү-би-ле ажилдаар элктри станциязы бол-гаш сугтарылга системазы амга чедир долузу-биле ажилталга кирбөөн.

Американың 35 чылдык дургу-зунда Тежиске хемге суг бедилерин тудушкунун доозуп чадап турар. Бо болгаш өске-даа хөй чижектер капита-лизм үезинде техниканык хөгжүдериң-де ажыр өртөргө берге моондаа, аразы-нда маргылаалык капиталистиг монопо-лияларынык эрге-ажытарынга план чок чорукта болгаш хөй нийтинги бүдүрүл-гезиниң анаризацияга таварып турар.

Куйбышевтиң болгаш Сталинградтың суг бедилериниң тудуглары ышкан ыңдыг улуг ажилдары кыска хуусаа иштинде чүгле планын социалистиг ажил-агыл ботандырып болур аргалыг.

Куйбышевтиң болгаш Сталинградтың суг күжү-биле ажилдаар элктристан-цияларынык тудуу СССР-ниң улус ажил-агылынык моон сонгаар хөгжүдериң-ге, 1946 чылдык февраль 9-та эш Сталиннык төөгүлүг чугаазында төлөви-летинген коммунистг нийтиледик ма-териалды үндөзини тургузарына улуг программаны ботандырырынга канчаар-да аажок улуг укур-дузалыг. Шой бү-дүрүп үндүрүр чыл санында 50 милли-он тонна чедир, каңы 60 миллион «онна, хөмүр-дап тывыканы — 500 миллион тонна, нефтини — 60 миллион тонна чедир укурдулгус бис. Чүгле мындыр баддалдыг тургаштын бистин Төрөн чуртувус кандыг-даа таварыл-галардан камгалатынган деп санап болур деп эш Сталин өөртөкөн.

Совет улус чедийшиңиң-биле доос-кан дайын сөөлүңдеги бир дугаар беш чыл бистич чуртувуска бо улуг соул-гаже оруктап бурунгар улуг базым кылдыр арганы берген. Ынчаарга эң улуг хемчээлдик ажил ам-даа бурун-гаар.

Куйбышевтиң болгаш Сталинградтың суг күжү-биле ажилдаар элктристан-цияларынык ажилталга кирери бистич улус ажил-агылынык энергетиктиг ба-ланзааны экинжидер, Москва дөш ыш-кан улуг-улуг индустриальдыг төптөри, Волга чоогунун районнары болгаш к-ра хөзүнүң топ областары элктри күжү-биле хандырырып дык күштелди-р. Волганың улуг тудугларынык укур-дузазы оң-биле болуп калбас. Оларнык тудуглары бодусту чарты-рынык сталинчы планын күөсөдириниң хөзөңгө бурунгар чаа улуг базым бо-лур.

СССР-ниң Европа кезээниң мурнуу-чөөн районнары байлыгы болгаш үнүш-дүжүтүг, Ындыг болза-даа, күчү-дүт чер ажилынык болгаш бедик ба-рамың мал ажилынык хөгжүлдөз бодустун чачындарында дык ха-маарылгалар. Бо районнарга халаптыг чаары болза, кандашкын болгаш кургаг салтын болур; олар миллион-миллион

гектар тарылганы үрөп, дүжүтү үш-дөрт катап кудуладып турар.

Волга ыңдына кандаашкын-биле де-жиселдиң айтырымы болгаш партия-ның болгаш совет чазанык хайгаар-лынга шагда-ла туруп келген. Бо айты-рыпта В. И. Ленин улуг хайгаарал са-лып турган. Эш Сталин боду бо дуга-йында ажилдап турган болгаш ажил-дап турар.

Чээрби беш ажык чылдык мурнуңда эш Сталинниң тургускан соулгазы бистич чуртувусту кандаашкыннык та-варылгаларында камгалаар дөш бүгү-лө кылдырып болур чүвени кылдыр. Ол үедэ бистич үлөтүрүвүс дайын мурну-нү эң-не чавыс денелин бестин чыбыл албаан турган, ыңгаарга кедээ ажил-агыл ортажы үениң хожундагы техни-калыг быдырай тараачын ажил-агыл болуп турган. Ынчаарда-ла эш Сталин мурнуу-чөөн районнарга бодусту чарты-тырынык улуг планынык баштайгы тө-лөвилени кылган.

Колхоз тургузуунуң тийлөгези, де-лөгейде эң улуг, эң-не механизастыг-ган кедээ ажил-агыл кандаашкынче ор-ганизаствы болгаш планын шаап кирер аргалы, сталинчы улуг планы ботан-дырар талазы-биле массалык хемчээл-дик ажилдары калбартыр арганы бер-ген.

1940 чылда партиянык болгаш ча-занык хүлөп алганы бодусту чарты-рынык сталинчы планы мурнакчы со-вет эртемниң болгаш техниканык хамык күштери кандаашкынче шаап кирери-ниң кол эгези болган.

Куйбышевтиң болгаш Сталинградтың суг күжү-биле ажилдаар элктри стан-цияларынык тудушкунун дугайында, Волга ыңдынык болгаш Каспий чогу-нун районнары сугтар болгаш суг-ландырыр дугайында чазанык шитти-ри болза, делегейин цивилизациянык төөгүзүңдө аңаа деннежиң көрбөз бо улуг шаап калдырарынык оон ыңайгы хөгжүлдөз болур.

Волга ыңдынык болгаш Каспий чоо-гунун черлерин сугтары болгаш суг-ландырыры-биле Куйбышевтиң болгаш Сталинградтың суг күжү-биле ажил-даар элктри станциялары чылда үш чарык миллиард киловатт-шак элктри күжүн бээр. Волга ыңдынык, Каспий чоогунуң чавызынык соңгу кезээ, Сар-пин чавызы, Кара черлер болгаш Ногай ховузу — шүптү 14 миллион га черлер кандаашкынды болгаш кургаг салтын, дан кезээде адырлар, Бо дөвискэр Бельгияны, Голландияны болгаш Да-ниянык черин кады аларга оон дык хөй болуп турар.

Бойдус чартырынык талазы-биле улуг ажилдар Туркмен СССР-де төлөви-летинген, СССР-ниң Министрлер Че-вүледи Аму-Дарыя—Красноводск деп Кол Туркмен каналдык тудушкунун дугайында, Каспий чоогунуң мурнуу районнарынык черлерин, барыны Турк-менины, Аму-Дарыянык чавыстарын болгаш Кара-Кум деп ховар үнүштүк черлерин барыны кезезиң сугтар болгаш сугландырыр дугайында шит-тир үндүрүр.

Кол Туркмен каналдык узуну 1100 километр. Оон нийтин-биле 1200 ки-лометр узун улуг-улуг сугтарылга ка-налдары үнер.

Нити узуну 100 километр суг дам-чытар улуг-улуг хооллайр наналдан сталинчы беш чылдарынык иштинде барыны Туркменианың Каспий чоогунун дескизинге өскөн үлөтүр бүдүрүлгелерине болгаш чурттакалыг черлерине кирер.

Кол Туркмен канаал үнүш чок кургаг ховуну чеченелип турар шөлдөр болгаш одарлар кылдыр хуулдулар, Турк-мен республиканың бүдүрүңкү күштө-рин оон ыңай-хөгжүдериңге күчүлү идишкенин, оон санап четпес бойдус байдыктарын улам чөптүг ажилдаар ар-ганы бээр. Кол Туркмен канаала үндө-зилөөш, колдуңдаа хөвө ажилын сай-зырдыр соулга-биле бир миллион үш чүс мун га черлерин сугтар болгаш шиттөгөдип алыр, 7 миллион га чедир сарларыны сугландырыр, камгалап ыш тарымалдарын тургузур болгаш нити шөлдө 500 мун хире га элезиниң бы-жыгылары.

Днепрде Каховканың суг күжү-биле ажилдаар элктри станциязынык, Мур-нуу-Украина болгаш Соңгу-Крым ка-налдарынык, тудуу, Украинаның мур-нуу чүгүнүң черлерин болгаш Крым-нык соңгу районнары сугтарыны улус ажил-агылынык хөгжүдериңге канчаар-да аажок чугула укур-дузалыг.

Днеприниң суглары Украинаның үнүш-дүжүтүгү улуг шөлдөриң сугтар болгаш сугландырыр, Херсон, Запо-рожье, Николаевск болгаш Днепр ө-рөңгө областарынык, каза Крымнык соңгу районнарынык кургаг черлери чектели бээр. Бо черлер хлопчатни-ти, кызыл-тастың болгаш кедээ ажил-агылынык өске-даа культураларынык калбак ажилтал черлери, элбикшиңди одарлар болу бээр. Камгалалдык ыш тарылгалары ховуларын олүмүг кур-гаг салгынардан дугулар.

Үлөтүрүнүң хереклеңин хандырыр дээш, база колхоз бүдүрүлгезиниң чү-гула ажилдарынык механизастаар дөш чаа сугтарынар болгаш сугландырыр черлерге Каховканың суг күжү-биле ажилдаар элктри станциязынык туду-лун кылдыр. Бо болза, Днепрде ийи дугаар улуг элктри станциязы болур. Оон турбиналарынык күжү 250 мун киловатт болур болгаш чылда бир мил-лиард 200 миллион хире киловатт-шак элктри күжү ажилдап үндүрүр.

Каховканың суг күжү-биле ажилдаар элктри станциязы 1958 чылда Мур-

нуу-Украина болгаш Соңгу-Крымнык каналдары, суг бедилери, суг сорду-рар станциялар болгаш бүгү сугтары, га системазы, 1957 чылда ажилталга кирер.

Каховканың суг бедилериниң болгаш суг сордуар станцияларынык тудуш-куну гидротехниктиг улуг болгаш на-рыны соулгалар болур, ону боттанды-рары чүгле бистич социалистиг чурту-вуска болур аргалыг. Бо соулгаланың нарынынык дугайы мындыг санаар херечилеп турар, тудугулар 2 милли-он хире кубометр бетонону салыр, 20 миллион кубометр чер ажилдарыны күө-сөдир, мун тонна металл-конструкция-лары болгаш деряг-херекселдери кы-лыр. Днепрөгөсти тудар үедэ салды-р-ган бетононун саны бир миллион 200 мун кубометр болганын сагындырыры чугула.

Ынчангаштың, Каховкага ажилдык хемчээ Днепрөтөровскиниң суг күжү-биле ажилдаар элктри станциязын туду-дуп кылдыра күөсөтинген ажилдарыны хемчээлин дык ажил турар.

Каховкага суг күжү-биле ажилдаар элктри станциязынык тудушкуну мурнакчы техниканык дузазы-биле чорутуур апар. Манаа күчүлүг эскэ-ваторларны, довурак сордуурларын, краннары, скреперлерни, грейдерле-ри, тыргычыларны, боду дүжүрер автомашиналарны, хем суднолары хереклеп апар.

Каховканың суг бедилериниң укур-дузазы улуг: Волгада болгаш Ортааң Азияда улуг тудуглар. Каховканың суг күжү-биле ажилдаар элктри станция-зынык тудушкуну болгаш соң-биле холбашкан сугтарылга системазы улуг ажилдарынык бирези болур, ону боттан-дырыры совет чазакка амыдырал та-лазы-биле элзэн чугула болгаш улус ажил-агылынык сонгаарладык болбас чугула соулгаларыны чедийшиңни шиттирлөөр арганы бээр. Каховканың суг күжү-биле ажилдаар элктри стан-циязынык тудуу колхозтарнык болгаш совхозтарнык чартык миллион черин сугтар арганы боттандырыр. Оон ажыр бир миллион 700 мун га черин сугландырырын ботандырыры көрдү-нөс.

Чылда бүдүрүп үндүрүр бир мил-лиард 200 миллион киловатт-шак элек-три күжүндө 600 миллион хире кило-ватт-шакты кедээ ажил-агылынык херек-лелинге ажилдаар деп төлөвилеп тур-ар. Боду агар сугтарылганы 700 мун га шөлдө Мурнуу-Украина каналыны дузазы-биле ботаныр, ук канал болза, Украинаның бүгү мурнуу чүгүн кезип эртер болгаш Соңгу-Крым каналы-биле уламчылан турар. Ийи наналдарны нити узуну Запорожьеден Керчиге чедир 550 километр болур. Мурнуу Украина каналы Аскания — Каховка оруу-биле чоруур алдан километр Ка-ховканың суг камгалалы-биле катыгар.

Кандаашкыннык районнарга черле-рин сугтарыны хову камгалалдык ыш тарып олуртурун хөгжүдериңге күчүлү идигни бээр. Украинаның мурнуу чүгү-нүк болгаш Крымнык соңгу чүгүнүң агаары мырында эскерлер, Колхозтар болгаш совхозтар хөвөңин, ногааның, сибеннерин бо үеге чедир көстүп көр-бөз туруштуг дүжүдүн алыр. Колхоз-гарга малдык баш саны көвүдээр, мал ажилынык продуктуду бедилер, нары дүктүг хөй ажилы сайзыраар.

Каховканың суг күжү-биле ажилдаар элктри станциязы чүс-чүс колхозтарга элктри күжүн бээр. Кедээ ажил-агыл бүдүрүлгезиниң чугула-чугула чоруду-галары механизастынар. Колхозчу-ларнык күш-ажылы дык чингээр, бү-дүрүлүгү болу бээр. Ховуларга элек-три тракторлары, элктри комбайнар болгаш кедээ ажил-агылынык элктри моторлуг өске-даа машиналары тыпы бээр.

Декабрьниң 28-те төөгүлүг чаа укур-дузалыг документи «Волга-Доннуң па-ноулар чоруур каналынык тудушкуну болгаш Ростов болгаш Сталинград областарынык черлерин сугтар дугай-ында» СССР-ниң Министрлер Чөвүл-елиниң доктаалын парлап үндүрүр.

Коммунизмниң база бир улуг тудуш-куну Волга-Доннуң пароход чоруур каналынык тудушкунун ботандырыры, биле СССР-ниң европ кезээниң суг орунтарын тургузарынык сталинчы оруу доостуру болур.

1952 чылдын суг оруу аныктынары-биле Ак, Балтий, Каспий, Кара болгаш Азов далайлар катыгар.

Вистин улуг Төрөн чуртувустуң най-сылалы — Москва бо үедэ үш далай-нык порту болуп турганында беш далайнык — Балтий, Ак, Каспий, Азов болгаш Кара далайларың порту боду бээр.

Чуртуң кандаашкыннык районнары-нык бирээзиниң бодусту чартына бээр, ында кандаашкын болгаш кургаг сал-тын чыл келген тум-на Ростов бол-гаш Сталинград областарына югарал-дары таварыштырып турган. Мында агаар чылыг. Июль, августа температу-ра 40 болгаш оон хөй градус чедип турар, ыңдыг болза-даа, чайын чааш-кын өзөш болур, эртен чартык чүс чылда чүгле чаңсы-ла чылын элзөн хөй шык дүшкөн. Ийи-үш чыл болгаш, ла бо районнарга кандаашкын кататп-турган, Тудуг ажилы доостура кан-даашкыннык айымы кам-чан-даа чай-лаар алпар.

Доннуң суглары-биле Ростов облазы-нык 600 мун га черин база Сталинград облазынык мурнуу районнарында 150 мун га черин сугтар апар.

Оон аңгыда, ийи миллион га черин сугландырыр турар. Бо черлерге кол

культура кызыл-тастаа аңгыда сугта-тыр черлерге кукуруза, сугтагык хлоп-чатник болгаш рис калбак хөгжүлдөни алыр. Саң болгаш виноград ажилына байлактылдыг аргалар аныктанар. Ко-вулар болгаш каналдарнык эриктер ыш куржааның сырый четкизи-биле шыптынар.

Колхозтар болгаш совхозтар мичу-ринчи эртем-биле ажилдап кылгаш бедик агротехниканы хереклеп тургаш, сугтагык черлерге кызыл-тастың хө-вөңин, ристин, чимистик, ногааларнык бедик дүжүдүп алыр.

Черлерин сугтары болгаш сугланды-ры агаар-бодустуң байдалында хамаарышпас, мал ажилына туруштуг чөш суурун бээр. Хаваннарың, кой-ларынык, баяңык күжүнүң баш саны каш катап көвүдөдир боттук аргалар тургустунган турар.

Мыыстыг улуг бода малдык баш саны болгаш продуктуу дык өзөр. Бо районнарга суг, сарнаг, өт, дүк бүдү-рүп үндүрери 2—3 катап улгадыр.

Ростов облазынык черлерин сугтар сугту кол канал дамчытыр Цимлян-сканың улуг суг шыгжавырында бээр апар.

Кол болгаш колхозтар аразынык суг-гарылга каналдарыны нити узуну каш мун километр болур.

170 мун га черин чаггар агар арга-биле сугтарыны шиттирлөөр, ыңчаар-га өскөзүн суг сордуар станцияларнык дузазы-биле сугтар. Сталинград об-ластык мурнуу талакы районнары суг-гарыны болгаш сугландырырын Цим-лянсканың суг шыгжавырында сугту берип турар суг сордуар станциялар-нык дузазы-биле чорутунар, база ол ышкан Волга-Дон каналынык

Касса, смет-штат чурумун үрекчилери-биле демисел чорудар

Хөрөнгилери мобилизацияларын бир үндөсүн болза, кыргыздын дээш продукциянын бот өртөөн чингедери, күш-ажылдын бүдүрүчүлүгү бектедери, кол болгаш саарылга фондунун ажыктыг кылдыр ажылгаары. Дээш, күш-ажылды, материал талазы-биле үнелиг чүүлдерин болгаш акша хөрөнгени өң-не бичи хемчөөлүгү биле чыгарып тургаш улус акыл-агый планнарын күүседир болгаш ажыр күүседери дээш демиселди күштөлдөдери болур.

Амгы үедде камгалга дээш демиселди күштөлдөдөдери чугулазы болза, продукциянын бот-өркөк чингелдизинин бурзуунун эконо талазы-биле кымы дузазынын улгадып турары болур. 1931 чылда үлетпүргө бот-өркөк чингелдизинин хуу бурзуундан камгалгазы 150—200 миллион рубль бооп турган болгаш ам болза, ол колдуудан 8 миллиард рубльге деңгээлге турар.

Күрүнегиз, хой нитинин хөрөнгезинге камгалга болза, социалисттик акыл-агый чорудууларын кол аргаларынын бирээзи болур. Партия болгаш эш Сталин совет кижилерин хой-нитинин өңүзүн коммунисттик өзү-биле көөрүгө инжизинди турар болгаш оларны улус акыл-агыйга экономиканын эң шыгызы режим дээш акыл-агыйнын эвестер болгаш буданнаар чорук-биле демиселди мобилизациялап турар.

Күрүнегиз дотациязын албас болгаш чымыланы улгайтармы дээш, бараан материалды үнелиг чүүлдерин саарылгазын дүргөдөдери дээш, кончуг ани шынарнын продукциянын үндүрери дээш, материалдарын камгал ап тургаш оон-биле немелде продукция бүдүрери дээш, кол чепсек хөрөнгөсиди ажылгаарын энжикдери дээш чарыштар калбарып турар.

Ындыг турбуна, Кызыл хоорайнын бүдүрүлгелеринин, албан организацияларын чамдын удурткучулары күрүнегиз нити согуургалын бодайын, чүгө болуңга хамаарышкан кымы согуургалын камгалгазы саң-хөөнүң, камгалга болгаш смет-штат чурумун каржызы-биле үрээр чорунтарын болдуруп турар. Бүдүрүлгө программанын күүсетпейн тургаш акыл төлеверинин фондузун дыма ажыр чарыгдар чоруктарны болдуруп турар. Курбанкыдан алган хөрөнгизин хамаарышкан сорулгазынга ажыглавайын турар. Бараан материалды үнелиг чүүлдерин саарып ашканындан болгаш өске-даа кирген ашк хөрөнгилерин Курбанкынын кассазынга дукавайын ол черинге-ле чарыгдал турар.

Кызыл хоорайнын чамдык үлетпүр бүдүрүлгө организациялары 1950 чылда бүдүрүлгө программанын күүсетпейн акыл төлеверинин фондузундан 405,0 муң рубльди ажыр чарыгдан болуп

турар. Ыаш заводу сес айларын дүргүндө айнын бүдүрүлгө планын чүгө 32,4 хуудан 94,6 хууга чедир күүседип тургаш, ажыл төлеверинин фондузун бүдүрүлгө программанын күүселде-эниге деңгээл көөргө 153 муң рубльди ажыр чарыгдан.

Аш-чөм комбинаты сес айларын дүргүндө айнын бүдүрүлгө планын чүгө 64,7 хуудан 90,3 хууга чедир күүседип тургаш, ажыл төлеверинин фондузун бүдүрүлгө планын күүселде-эниге деңгээл көөргө 120 муң рубльди ажыр чарыгдан.

Ол мышка тууубу заводу бүдүрүлгө планын күүсетпейн тургаш 41 муң рубльди ажыр чарыгдан.

Бүдүрүлгөлөргө удурткучулары бүдүрүлгө программанын күүсетпейн чиг-эттин чогу-биле тайылбырлап турарлар. Ындыг-даа болза, ол тайылбыр ындыг кончуг бүдүрүлгө болгаш шын эвес, чүгө дээрге «чиг-эт чок» деп сөстүн артында бодунуң бүдүрүлгөлөрүн хандырышың дугайында шоолу сагыш салбайн турар чурт үлетпүрүнүң хандырылгач черинин багай ажылы чаштынып чыдар-дыр. Чурт үлетпүрүнүң хандырылгач чери кандыг-даа дуза көрүспейн турар, чиг-эт-биле хандырылган турар деп облыстың чурт үлетпүрүнүң чамдык бүдүрүлгөлөрүнүн директорлары кончуг чөптүү-биле чугалап турарлар.

Даарыныла комбинаты хоорайда бир мурунчы бүдүрүлгөлөргө бирөөзи болуп, бүдүрүлгө планынын чедир болгаш ажыр күүседип турар. Аңаа көөргө ында шунту чүгө кончуг ани мышка. Херек кырында даарыныла комбинатынын удурткучулары штат чурумун каржызы-биле үрөп турарлар. 1951 чылдын январь айда даарыныла комбинаты бүдүрүлгө программанын 100,5 хуу күүсеткен, а ажылчынарын планыга бодалга 111,2 хуу. албан хаагычтарын 122,2 хуу, азы штаттан ажыр 18 кижини тудул турганын хынадалан илерээн болгай. Февраль айда база-ла штаттан ажыр 27 кижини тудул турган, ычангаш ол ийи айларын дүргүндө акыл төлеверинин фондузундан 16 муң 200 рубльди ажыр чарыгдан.

Оон мыай 1950 чылдын дүргүндө Кызыл хоорайнын 16 албан организациялары штаттан ажыр хой кижилер тудул турган 40 муң ажыр рубльди ажыр чарыгдан.

Совхозтар трестизи 1949 чылдын январьдан бээр айда 750 рубль шалындыг бир склад эртелекчизин, 350 рубль шалындыг бир чорлакчын тудул келген, ычангаш штаттан ажыр тудул турган ол кижилерин шалындыгына 30 ажыр муң рубльди ажыр чарыгдал турган.

Кызылдын көдөэ районуң улус

өөредилге килдизин интернаттарын чарыгдалыга кергелээр хөрөнгин чарыгдал тургаш улус өөредилге килдизинин аппаратында штатта көрдүмзүн 4 кижини артыкка тудул турганнар. Оларнын ажыл төлеверинге 9 муң 600 рубльди ажыр чарыгдан.

Чамдын бүдүрүлгөлөргө болгаш организацияларын удурткучулары кассанын чурумун каржызы-биле үрөп, бүдүрүлгө черлеринге «яра касса» тургузулгаш кургунунуң согуургалын хөрөңке албайн, ол «кассазында» хөрөңгени кайы хамаан чокка чарыгдал турар, ычангаш рубльдин шын саарылгазын үрөп, күрүнегиз хөрөңгизин оорлап самчыгдар арганы берип турарлар.

Кызыл хоорайнын 11 организацияларында 1950 чылдын бүгү дүргүндө ол организацияларын саткан чүүлдеринден кирген рубльди Курбанк касса-зынга кирбейн 666 муң 500 рубльди чарыгдал каапканы илерээн. 1951 чылдын бир дугаар кварталында хынадалан 40 организацияларга 112 муң 500 рубльди база ындыг аны чарыгдалы илерээн.

Ыаш заводу Курбанкын чынадалан чачырып 1950 чылдын үш айларын дүргүндө саткан чүүлдеринден кирген 39 муң 900 рубльди банкының чөпшээрп каанындан ажыр чарыгдал кааннар, ол дугайында мыш заводуңуң эрги директор болгаш бухгалтери шүүгү харысалгазынга киргенер. Кызылдын электри станциязы 1950 чылдын 6 айларын дүргүндө дуза оларга кирген рубльден 34 муң 400 рубльди шын эвес чарыгданнар.

Кызыл горлозуңуң удурткучулары Итиов, Казанцев болгаш Исламова олар кирген рубльдин чамдык хуузуң садыг саарылгазын болгаш саң-хөөнүң планынын күүседиринге хамаарышкан эң чугула чарыгдалдарга чарыгдаларын Курбанкыдан чөпшээрп каан турунда боттарыга «коммунал банкызы» ажыкташ оон хуу бакычтар тударларга чөли берип өгөзөннер.

Устүдө ышкаш касса, смет-штат чурумун үрээр чоруктар сапог даараар мастерская, Кызылдын көдөэ районынга болгаш өске-даа бүдүрүлгө албан организациялар черлерин тургулаан болгаш ам-даа үргүлчүлөр турарлар. Бүдүрүлгө албан организация черлеринде кол бухгалтерлер болза, ында ашк хөрөңгизин чөп чарыгдалын хынаар болгаш саң-хөөнүң күрүне корум чурумун шыгызы сагыры дээш демиселди чорудар ужурул.

М. КОЛЬЦОВ,

Курбанкы конторазының акша саарылга секторуң начальниги Саң-хөө албанының I рангазының Советниги.

Улус демократиязының чурттарының парлалгалары Тийлелге хүкүнүң дугайында

БОЛГАРИЯ

Май 9-та—Тийлелге хүкүндө, Болгарияның бүгү парлалгалары бодунуң мурунку чүүлдерин совет улустуң фашизмин тийлээс удул төөгүлүг тийлелгезинге холбаштырган. Бүгү солуннар бир дугаар артында ол тийлелгениң сокум кирчикчи болгаш организациячызы, мурунчы депшилетиг кийи-төрөлгениң баштыгы И. В. Сталинның удул портретин кирген.

«Работничество дело» солунуң «Совет улустуң бүгү-делегейге төөгүлүг тийлелгези» — деп, эгелгич чүдүндө бижип турары болза:

Совет Эвилелинң Ада-чурттуң Улус дайны социалисттик күрүне болгаш хой-нитинин тургузууңуң капиталисттик тургузуудан канчаар-даа аажок артык күштүнүң көргөскөн. Совет Эвилелинден өске делегейниң чаңгыс-даа чурту, Совет Армиядан өске кандыг-даа армия Германияның чепсектиг шүктерин тийлеш шыдаас турган. Делегейниң бүгү хостуг кижилери болгаш мурунчы депшилетиг кижилери бо хун Тийлелге хүнүң реакцияны, империализмин болгаш дайынның күжүн социализмин күжүнүң тийлээзиниң хөрөңгизин кылдыр демдегеп эртирип турар.

Солунуң оон мыай бижип турары болза, болгар улус бодунуң хосталгазы болгаш национал хамаарышпас чорун дээш, Совет Эвилелинге болгаш оон тийлелтербес армиязынга хүлээлгенин кажан-даа утастар.

«Отечествен фронт» солунуң тийлелге хүнүң холбаштырган чүдүндө бижип турары болза: Совет Эвилелин ачы-хавылазы-биле хосталганы болгаш чаа социалисттик амдыралды тургузул болур арганы алган бистич чоңуусу улуг байыр-ладын хүнүңдө, бодунуң хостакчызы Совет Эвилелинге болгаш генийлгаш баштың болгаш башкы улуг Сталинга кажан негээде мыны болур деп таңырагалыч татаптавышкан, оон удул-тулазы-биле тайбың дээш чайгыш чок демисеиниң таңырагалга.

ПОЛЬША

Польшаның парлалгалары совет улустуң болгаш оң Чепсекти Күштеринин гитлерки эжедекчилерин ашкан Тийлелге хүнүң алды чыл оон делегер-ийе-биле демдегеп турар. Польшаның солуннары Тийлелге хүнүң демдегезин удул чүүлдерин бижээн.

«Трибуна люди» солунуң мурунку чүдүндө бижээни болза, Май 9-зу — Европаның төөгүзүңге удул өскерлигинин хүнү болур. Ол хүн болза, төөгүнүң иштинде эң-не агрессивчи болгаш ханыг күштү тийлээзиниң хүнү болур. Совет Армия, гитлеркилерни чылча

Кыдаттың ажылчынарын бүдүрүлгө чедишкнчери

ПЕКИН. «Шанхайга» солунуң демдегеп турары болза, Соңгу-Чөөн Кыдатта машина тудуунуң үлетпүрүнүң, электроаппараттар болгаш ол мышка резиден болгаш хөмдөн чүүлдер кылдыр бүдүрүлгөлөргө ажылчынары күш-ажылдык бүдүрүчүлүг ортума-бине 20—80 хуу кылдыр улгатырган. ПЕКИН. Чуньинден Сяньхуа аген-

шапкаш, Европаның улустарын масса-лым-биле кыдышыкыдан камгалап алган.

Май 9-та Европаның улустары келир үеже, оларнын мурунуга тайбың күш-ажылдын үезин ачыдып бээр чаа үеже бүдүрүлгө-биле көрүп турганнар. Ынчалза-даа, Европаның болгаш бүгү делегейниң улустарынын ол бүдүрүлгө бузар деп шырайын турар күш бар болур келген. Делегейни ээлеп чыгарар деп алдар чок орукче империализм кирген, Гитлерниң оруун Трумэн ээлеп алган.

Май 9 — ол хүн тайбың дээш демисеин турар улустарын чүрээге бүдүрүлгө киршип турар хүн болур.

Вьетнам
Май 9-та Вьетну улус гитлерки эжедекчилерге удул Ада-чурттуң дайынын төңгениниң алды чыл оон демдегеп эртирген, Вьетнаның бүгү солуннары мурунку чүүлдерин болгаш редакцияны чүүлдерин Тийлелге хүнүңге холбаштырган.

«Сабад вен» солун Совет Эвилелинң Улуг тийлелгези фашисттик агрессивчи бак үезин чок кылган болгаш бир везек улустарын, база оон иштинде Вьетни улусту хостааны-биле бүгү-делегейниң ажылчынарын күстү көрбөз шимчөөшкнниң канбарган болгаш күштеринг чедишкенин өскерлигининин чаа үезин ажиткан.

Солунуң оон мыай бижип турары болза, гитлерки олурукчулерниң аштырышыкынын төөгүзү ам бир оңаа өөредилге болур, чүгө дээрге, оларга домельшек агрессивчи бүрүзүңге шак ындыг чорук эрте-даа, орай-даа болза таваржыр.

Улустар делегейниң ийи дугаар дайынын болушкунарында дыка хойну өөрөшп билип алганнар. Шунту чурттарда, оң иштинде Катышкан Штаттарда болгаш Англияда, тайбың дээш улус-чон идекейлик демисеин турар. Медереп-билер аларган болгаш Совет Эвилелин долгандыр сырый катышкан улустар делегейниң чаа дайынын моондантап шыдаарлар.

«Невова» солунуң бижип турары болза, бүгү делегейни дарлаар деп кыжанып турган фашисттик араатаны оолдар, кыстары тийлеш үнөм маандыр улусче изиг ынакшылың улустар илередиң турар.

Солунуң чүүлүнүң төңчүзүңдө бижип турары болза: Тийлелге хүнүңдө тайбың дээш демисеин турар делегейниң улустары совет улустуң маандырлык чижектеринге сорук-кирип турар. Сталинның улусу, тайбың чурттуң улусу чер бөмбүрээниң бүгү ажылчы-чоннарына тайбың камгалдарынын шын оруун айтып турар. (СЭТА).



Делегейниң Сталинчы шаңналының лауреады, Кыдаттын улустуң дуалам-чызын эвилелинң даргазы Сун Цзин-лин.

Тайбыңның Пактызы дээш!

КЫДАТ

ПЕКИН. Шанхайдан Сяньхуа агенттигинин дамыткалы болза, Чөөн Кыдатта 17.890 муң кижини Тайбыңның Пактызын чарар дугайында Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелинң кыйгырынын ааанга боттарынын аттарын салып, Японияны катап боо-чепсектезгезинге удул бадлааннар.

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелинң кыйгырынын ааанга Аньхуэй мочунуң муруну талазынң чурт-танчыларының 60 хуузу, Цяндоо да 736 муң кижин, азы хоорайның чурттанчыларынын 80 хуузу боттарынын адын салганнар.

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелинң кыйгырынын ааанга Шанхайда 3.140 муң, Нанкинде 640 муң, Цзянь мочунуң муруну талазында 5 миллион, Фуцзянь мочуда 3.010 муң болгаш Шаньдун мочуда 1.410 муң ат салышышкыны чыгынган.

КОРЕЯ

ПЕКИН. Пхеньяндан Сяньхуа агенттигинин дамындап турары болза, беш улуг күрүнелерин аразына Тайбыңның Пактызын чарар дугайында Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелинң кыйгырынын ааанга боттарынын адын салганнар. Хой литераторлар болгаш журналистер кыйгырынын ааанга бир дугаарында боттарынын аттарын салганнар. (СЭТА).

БИРМА

ПЕКИН. Сяньхуа агенттигинин ме-деглээни-биле алырга, беш улуг күрү-нелерин аразына Тайбыңның Пактызын чарар дугайында Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелинң кыйгырынын ааанга ат салышышкынын кампаия-зы Бирмада өгөзөн деп Рангунда журналистер кыйгырынын ааанга бир дамыткалы кыйгырынын ааанга бир дугаарында боттарынын аттарын салганнар. (СЭТА).

Колхозтарга күш-ажылдың бедик сагыла-чуруму дээш шийтпирлиг демисел чорудар

Социализм болгаш күш-ажыл болза, бот-бодундан аңгыланым чарылас деп өш Сталин өөрөшп турар. Социализм күш-ажыл чокка болдувас, социализм күш-ажылды тургузунар. Чүгө чал-галар болгаш чүзүң-баазын мөчүлчүлөр өскерлерин күсели-биле амыдырап чурттаарын ордандырлар, күш-ажылдың ыраакчылары болур. Нитиниң байлаан көвүдөдир, күш-ажылдың бүдүрүлгелерин бекитер ак-сеткилди кижилерге олар дотар моонда болуп турар. «Социализм болза чалгаа чорукту болдурубазын, а бүгү кижилер ак-сеткилди амыдыраарын, өскерлерге эвес, байларга болгаш мөчүлчүлөргө амыл-дап бээрин эвес, харын нитилелге боттарына амылдап бээрин негеп турар» (И. Сталин).

Социализм болза, хой-нитиниң эрген-ажыктарын бир дугаар чергениң кылдыр көрүп турар, хой-нитиниң болгаш хуунуң эрге-ажыктарынын дүштүрүлгезин хандырган, күш-ажылды бүгү кижилерге ынавалга албан болдурган. Социализм үезинде нитилел күрүне байшыдалдыг болган тудум-на ажылчы чон бурзу улам-на эки болгаш кайгамчык чагай амыдырал чурттаар. Ычангаш совет кижилер Төрөөн-чуртуңуң чагай чорун дээш күженишкнниң амылдап, социалисттик чарышты бүгү хемчөг-биле камбарып, күш-ажылдың социалисттик сагыла-чурумун сагып турар.

Бистич облыстың колхозчуларынын хой нуруузу ак-сеткилди амылдап турар болгаш нитиниң акыл-агыйнын хөгжүлдээзиниң, мал ажылының хөгжүлдээзиниң, тарылганың, малдын продуктузун бедириниң болгаш ховуларын дүжүтүүнүң талазы-биле күрүне планынын бир дугаар ээлчөгдө күүседир дугайында мога-шылаг чок сагыш

салышкынын илередиң турар. Күрүнегиз ынавалга дужаар тарса, эң дүк белеткелдерин чедишкнниң чоруду турар.

Көдөэ ажыл-агыйның мурунчаллары нитиниң өңү-хөрөңгизин медегердик кайгаарал көөр, колхоз бүдүрүлгезинге күш-ажылдың сагыла-чурумунуң болгаш чогаалдычы инициативаның талазы-биле үлгерилер болуп турар. Олар нитиниң акыл-агыйнын быжыглаар талазы-биле хүн-бүрүдө амыл чорудуп келген. Колхозчуларын удул нуруузу мурунчалдарын үлгер-чижөөн адешип турар.

«Шынчы ак-сеткилди амылдаар, Уставтын негеделеринге, нити хура-дын болгаш баштаар черин доктаалдарына чыгартыр, ишти кирум-чурумун дүрүмүн сагыр, олар баштаар черин болгаш Срдандиринг дааскан ажылын, база хой-нити хүлээлгелерин шевергин күүседир, күш-ажылдың сагыла-чурумун шыгызы сагыр» деп чүвени көдөэ акыл-агый артелиниң Уставы бүгү колхозчулардан негеп турар. Шынчы колхозчулар шак ынааар амылдап, олар Уставтын бүгү негеделерин, колхозчуларын нити хурадының болгаш баштаар чериниң шийтпирлерин, бригадирлерин айтышынарын күүседип, оон-биле чергелештир колхоз бүдүрүлгезин хүн-бүрүдө быжыглаарына дузалаащп турар. Чижээ, Танды райоңда «Кызыл партизан» колхозтуң хован ажаакчызы М. А. Залуцкя каш чылдарың дүргүндө төөүр хован бурзуундан 19—20 хаван оолдарын ал турган, ол колхозка 1500 ажыр хаван оолдарын өстүргөн, 1950 чылдын дүргүндө 772 күш-хүннени амылдап турган. Ол колхозтуң хойжузу Оюн Ноонай төрөөн 100 баш хойдан-на 118—120 баш хураганнарын өстүрүп келген,

1950 чылда оон ажылдааны дээш аңаа 467 күш-хүннени санап берген.

Ол мышка хойжу Г. К. Нударцев 100 баш хойдан-на 119—121 баш хураганнарын өстүрүп ал турар, 1949 чылда 797, 1950 чылда 800 күш-хүннени ол амылдап алган. Улуг-Хем райоңда Киров аттыг колхозтуң хойжузу Т. Хунан-Нара 1950 чылдын дүргүндө 100 баш хойдан 117 баш хураганнарын, «ТАРН XII улуг хурамы» колхозтуң хойжузу З. Б. Норбу 100 баш хойдан 109 баш хураганнарын өстүрүп алган. Бай-Хаак МТС-тиң комбайнеру А. Д. Бобков «Сталинец» деп комбайн-биле 280 гектар тарааны ажаап алыр нормалыг тургаш 1949 чылда 832 гектарын, 1950 чылда 888 гектарын ажаап ал турган. Ол МТС-те тракторист В. Безбородкин 1950 чылда 600 гектар черни аңдарар планын тургаш, сезон дүргүндө 748 гектар чымак черни аңдарган. Ажылга шак графинин амылдавышкан, хүн дүргүндө ол 108 гектар чедир тарып турган.

Чадана МТС-те трактор бригаданын бригадирин В. Вазыр-Сет 1950 чылда күсүк чер андарылгазынын планын 158 хуу күүсеткен, 1873 гектар черни аңдарар планын тургаш, херек кырында 2876 гектарын аңдарышкан, 1680 килограмм кызыр чүдүү камгал алган. Шак ындыг чижектерин хойну көргүзүп болур, ол кижилерин чижектеринге бүгү колхозчулар, бүгү механизатор кездирлар, бүгү мал амылдакчылары болгаш хову амылдакчылары денгезип чедер ужурул.

Оон-биле чергелештир колхозтарда ам-даа хондангыч кижилер бар, олар амы-хуузуңуң эрге-ажынын хой-нитиниң эрге ажыктарында бедик көрүп, көдөэ акыл-агый артелиниң Уставын үрөп, колхозтарда нитиниң акыл-агыйнын өздүдээниге дотар моонда укунарынып турар. Олар боттарынын чептес аажы-чаны-биле колхозтарда күш-ажылдың сагыла-чурумун сандардып, кол-

хозка болгаш шынчы ак-сеткилди колхозчуларга хора чедирип турар.

Бир эвес ак-сеткилди колхозчулар доктаатынган 120 күш-хүннениң мизимунуң орунуга амыл-агый чымын дүргүндө 300 болгаш 400—500 оон-даа хой күш-хүннени амылдап ал турда, амылга чалгаа кижилер өскерлерин, ак-сеткилди амылдап турар колхозчуларын күжү-биле амыдыраарын ордандып турар. Олар болза, күш-хүнүнүң мизимуну күүсетпейн, барык нуруузуңда бодунуң хуузуңда акыл-агыйнын кылдыр ийкеп, азы шаг-үени амыл кылбай анаа эрирер. Ол кижилер колхозка чүң-даа бербейн турар кирээндө, колхозчуларга көргүскөн бүгү чижелдерин арын-нуруунгай чүгү-биле амылдап турар.

Тес-Хем районуң Ленин аттыг колхозта 183 колхозчулар күш-хүнүнүң мизимуну амылдап албаан болгаш 46 колхозчулар колхозтуң күш-ажылына шуут киришпээн. Ол районуң Калинин аттыг колхозта 178 колхозчулар, Идана аттыг колхозта 56 колхозчулар күш-хүнүнүң мизимуну амылдап албаан. Танды районуң «Кызыл партизан» колхозта 86, «Тийлелге» колхозта 25 болгаш Буддын аттыг колхозта 17 колхозчулар күш-хүнүнүң мизимуну амылдап албаан болуп турар. Шак ындыг чоруктар өске-даа районнарын колхозтарында бар.

Күш-хүнүнүң мизимуну дээрге—ол куду деңгээл болур, ычангаш колхозчуң күш-ажылы идекейин куду деңгээлди тургузул болбас. Күш-хүнүнүң мизимуну күүсетпес чорук болза, көдөэ акыл-агый артелиниң Уставын үрөп ол болур. Чалгааларга удул демисел болза, шынчы колхозчуларын амыдыралчы эрге-ажыктарына, колхозтуң болгаш күрүнең эрге-ажыктарына угланган болуп турар. Коллективте күш-ажылга социалисттик эвес аажы-чаны чылды болдуруп турар кижилер-биле артелиң бүгү кемжигнери демисел чорудар ужурул.

Колхоз, бригада, ферма бүрүзүңгө колхозчулар эки амылдаарын олардан негээр болгаш чедип алыр херек. Колхоз Уставын үрөп турарлар-биле, үндө-

зин чалгаалар-биле болгаш прогульчулар-биле кам хайыра чок демисел чорудар херек. Ол кижилерин аажы-чаны бүдүрүлгениң болгаш колхозтуң нити хурадаларына, баштаар черин хурадаларына чугалаащп шийтпирлээр. Бир эвес чурум үрөөн чамдык колхозчулар этимес болза, ындыг кижилерге көдөэ акыл-агый артелиниң Уставында болгаш казактың айтышкынарында көрдүнгенин өзүгаар-эң-не шыгызы хемчеглерин хүлээдир херек.

Колхозтарга күш-ажылдың сагыла-чурумун быжыглаары болза, колхозтарын организас, акыл-агый талазы-биле быжыглаарынын чугула негедээс болур. Чамдык колхозтарын ээлеп хой саныг колхозчулар боттарынын күш-ажылы-биле нитиниң акыл-агыйына багай киришкен, күш-хүнүнүң мизимуну амылдап албаан, а колхозчуларын чамдык кезин эрхокс бүдүрүлгезинге шуут амылдавайын турган ужурунда улуг чептестер бар болган. 1950 чылдын дүргүндө Танды районуң колхозтарында мал жажааларынын тудуунуң планын чүгө 12,5 хуу, алтү хуу жажааларынын тудуунуң планы—16 х

Дөрт күрүнелерниң даштыкы херектер министрлериниң оралакчыларының баштайгы чөвүлел хуралы

ПАРИЖ. (СЭТА-ның тускай корреспонденти). Даштыкы херектер министрлериниң Чөвүлелиниң чугалажыр айтырып аныктып кылыры-биле чыгылган дөрт күрүнелерниң даштыкы херектер министрлериниң оралакчыларының май 8-теги хуралын Великобританияның төлөөлекчиси Дэвис даргалаан.

Ук хуралга АКШ-тың төлөөлекчиси Джессеп бир дугаарында сөз алган. Эңе чутула болгаш эң-не чыдыг айтырылганы Министрлер Чөвүлелиниң чугалажыр айтырылганына кирбизин оралакчыларын таланып үш күрүнелерниң политиказын Джессеп бо удаа база-ла камгалаан. Ук эң чугула айтырылганы шиптирлөвөй тура, Европада дүшкүрлүг чорукту узуткап шыда-нас болгаш дөрт күрүнелерниң аразында байдалды экинчидип шыдагынас. Дөрт күрүнелерниң боо-чепсеглээшкени болгаш чепсектиг күштерин кызырар дугайында айтырыг АКШ-тын, Англиянык болгаш Франциянык боо-чепсеглээшкени болгаш чепсектиг күштер таланып чыгып чыгып келгенер. Ук хуралды СССР-ниң төлөөлекчиси А. Громыко даргалаан.

Уш барыны күрүнелерниң төлөөлекчилериниң кайзы-да сөз алганын күзөвөн. Дараазында хуралда чүве чугалажыр мен дээрзин СССР-ниң төлөөлекчиси Громыко медеглээн.

Ук хурал оон-биле хадыглан. Ээлчеглиг хурал май 10-да болган.

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң бюрозунуң ажылынын доозулганы

КОПЕНГАГЕН. Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң бюрозу бодунун ажылын дооскаан. Оон соонда Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң чамдык кежигүннери мөжү хоорайларыне үнүп чорукташ, ол хоорайларга тайбың талалакчыларының чөвүлел комитеттериниң организаастаан митингилеринге чүве чугалаан.

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң бюрозу парламалга-конференциязы кылган, апаа бюро кежигүннери парламалга төлөөлериниң айтырылганына харыс берген.

Данияның тайбың талалакчыларының комитети хүлээп алышканын кылган, апаа Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң бюро кежигүннери, хөй ниитиниң, парламалга төлөөлери, Данияның культура болгаш урааччулугу ажылдакчылары олурушкан.

(СЭТА).

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң резолюциязы

КОПЕНГАГЕН. Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң бюрозу бодунун май 7-де хуралына моон адаанда резолюцияны үндүргөн.

«Германияны катал боо-чепсеглээриге удуу кампанияны, Германияны катал боо-чепсеглээриге удуу Германияда хүрежиш турар күштерин деткип турар эң-не аныктыг кампанияны Францияда, Бельгияда, Италияда, болгаш Швейцарияда калбарыш турарын Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлели чүлдүг деп демдеглеш турар.

Ынчангаш Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлели Барын Германияга бугу улустуң бадылаашканын хоругдаар дээр оралакчыларының удууланганын илередиш турар.

Эжелел эрге-чагыргаларының таланып дүрүм чогу-биле истеп-кынап тураада, оларның чуртунга төгөп келген катал боо-чепсеглээшкениге удууланганын турар Германиянык кижилерин тайбыңның хамык өнүктүрүш, Европанык бугу шимчээшкениниң иржикичлери деткир деп чүвеге Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң бюрозу санап тур.

Парижге май 13-тен 15-ке чедир болур Герман айтырылганы тайбың арга-биле шиптирлээри дээр демдеглеш бугу-делегей конференциязы Германияны катал боо-чепсеглээриге болгаш иржикичлер катал төрүтүренинге удуу демдеглеш турар күштерин быжылдаарына дузалаар апаар, конференция болза, Германияны катал боо-чепсеглээри чорук апаа кынап турар тайбың хандырынына кадык угааныг бугу кижилерниң күженишкенин калтыгыгарына дузалаар деп чүвени Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң бюрозу адеген тур.

(СЭТА).

Турция „Маршаллдың планының“ дөңгүзүндө

Турцияда экономикте кады-анылда-жылганы, американ эргелели чоокта чаа «Маршаллдың планының», «дузаламчылык» ачынында ук чурттуң чөвүлел алган «чедикшиктериниң» дугайында кыска кинону кылып үндүргөн. Голливудтуң киноверниге бөдүүнү-биле таарыштырып каан ук меге кино ам Катыхан Штаттарда үнүп турар.

«Маршаллдың планының», «чаагай стүтүчүн» долгандыр шимзөө үндүрүш каргыс америк парламалга утпаан, Сатыныкчы солуннарны артынарына «чечетелиш ораар» Турциянык дугайында, америк монополистерниң «харам чогууну» болгаш «ак-сеткилдени» дугайында чүлдөр көстүп келген.

Голливудтуң ээлчеглиг хооп-чүтүгүн үндүргени маршаллаан чурттарнык экономиказының кудулап батканын депшилтели хөй-ниитиниң кичээнгенден чардыктар деп тодаргай сорулганы салып турар. Америк «дузага» ханган Турцияда «Маршаллдың кууданыкчы планының» үредекчи уржуктары онза илден.

Онан ындының атомзурактары Турцияда колонийниң өзү-чүрүмү кирип турар. Анкара хоорайда дола берген айме-дик чоң америк миссиялар ук хоорайның төвүндө үндүртүп алган өрөөлдеринге сеткили хамааннар. Олар ол хоорайдан ангы черге боттарының тускай «америк кварталы» тудар деп шиптирлээшкөн. Найсалдык муниципалитети американыларның ол «кварталы» кааа тударын планнап алган.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл Шетиникин кудумчузу, бажың, 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыс салгалыг редакторунуң 3-62; харыс салгалыг редакторунуң оралакчызының, партия амдыралының, культура, литература болгаш уран-чүл кидистерниң—3-88; харыс салгалыг секретарының пропаганда болгаш агитация, көдөз ажал-агай, үлөтүр болгаш транспорт, чагаа кидистерниң—3-68; иштаян информация, бухгалтериянык—8-65.

Гамбургта улустуң саналын чыылдырар комитеттиң медеглели

БЕРЛИН. АДН агентилелиниң дамыдып турары болза, улустуң саналын чыылдырар талазы-биле Гамбургтуң комитетиниң 70 төлөөлериңиң май 6-да болган хуралына, Германияны катал боо-чепсеглээриге удууланганының болгаш Германия-биле тайбың керээзин 1951 чылда чарар дугайында улустуң саналын чыылдырары тус чериниң түр комитетинден доо-доруан чорудар деп шиптирени үндүргөн.

Тус чериниң түр комитетиниң Гамбург төлөөзи инженер Франс Хартиң чугалааны болза: «Люсселдорфга улустуң саналын чыылдырарын доо-доруан чорудар дугайында төп комитеттиң шиптирениге өөрүп тур бис.

Улустуң саналын чыылдырары бон-луг конституциянык чөрүшкүн бол-бас. Бир эвес улустуң саналын чыылдырарын конституциянык чогаалдыкчыларның таланында хоругдаар деп чөрүлдөө үндүрер болза, дайынның айымынын кайы хире айылдыкы херечиле турары ол болур. Ынчалза-да немец улус, кандыг-да олурчүк чоруктар болур тура, катал боо-чепсеглээшкени болгаш чурттуң чөвүлел чыылдырарының херек кырында болуп турар уламышкынын таныжып көргөш, хуралдың иржикичлери улустуң саналын чыылдырарының талазы-биле Гамбургтуң комитетин соңгаан.

(СЭТА).

Францияда реакцылыг соңгуда дүрүмү бадылааны

ПАРИЖ. Француз чазактың кызыл-кылап күженишкениниң түңнелинде, май 7-ниң кежээзинде национал хуралдың депутаттарының «ийи дугаар» чугалажышкыны дээр чугалажышкына реакцылыг соңгуда дүрүмүнү төлөвиледи база катал кириген. Ук төлөвиледи национал хуралдың хүлээвөй барганы болгаш шиптирчи чүгле «сүме» байдалдыг болуп республиканык чөвүлели-ийги палата ул төлөвиледи база ийи удаа хүлээвөй барганы билдирген.

Чазактың хөй нуртуунуң партияларының бөдүүн чорукта кызыл-кылап күженишкениниң түңнелинде, бо удаада, национал хурал ук төлөвиледи хүлээп алган. Ук дүрүмү дээр 332 депутаттар бадылаан, а ол дүрүмге удуу бадылаанының саны 248 болган.

Ынчангаш, Францияда кызыл-кылап шагда туруп турган эң-не реакцылыг соңгуда системазы ынчаар бадылатынган.

Ук чаа соңгуда дүрүмү чүңү-даа мурунда коммунисттик партияга удуу уланган. А арктан партиялар коммунисттик партияга удуу чангыс фронт болуп алгаш хөдөдилер деп бодал турар.

(СЭТА).

дег кандыг-даа кезеэн бичи-даа дадалгаза чок садарына» беленин илереткен.

Бо чылдың эгезинде Турциянык медициналыг (парламентиниң) бажыңнык иштинге бир бичи оол турттурган. Ол бичи оолдун карманында ады чок чагаа тыгылган. Ук чагада чугалап турары болза, ук бичи оолдун адазы ажил деп медицина каш удаа дилезе-даа, апаа медицина ажил тып бербөө, ынчангаш ол бодунуң өг-бүлени моон сонгаар канчал-даа азырал шыдаас апаргаш, бодунуң бо огулун медицина эжеп каапкан болгаш оон төрөлдери дилевезин медицина эрешкен.

Турциянык ажилчы чоннарының ке-дереп баксыраан амдырал байдалын турк солуннар хөй-биле бижип турар. Турк улустуң амдырал байдалының деңгизи кудулааны болза, АКШ-тың империалисттик араатаннарының ук чуртту эконом талазы-биле денди молчүп-куданып турарының уржуу болур. Турциянык 1951 чылда күрүнө бюджетиниң дайын белеткедеринге чаргыдалары, 1950 чылга бодагар, 12 миллион лир чедир өскөн. Америк империалистерниң албадааны дайын программазын сат-хө-биле канчал ханды-ларының чаа-чаа немелде үер дөстөрүн турк чазак дилеп турар.

Антинационалыг политика американычларының колонияны негеделерин күчүсүр чорук маршаллаан Турциянык үлөтүрүн буураарының экинчиге чедир. Чижээ, Турциянык чааа болза, Турциянык чурттагы чоңуң ук талазы-биле херекчелерни чурттуң бөдүүнүгү бурун хандырып турда-ла, укту дашкындан кирип садып алырының дугайында доктал үндүргөн. Чурт-

АКШ-тың экономиказын милитаризаастаан

НЬЮ-ЙОРК. Америк үлөтүрүш шериг байдалына шиптирчи ажал кончалык болур деп америк монополистар идеген тура-даа, АКШ-тың экономиказына улам-на организаастыг эвес чорукту халдадып турар. Аар үлөтүр адмырларының хөй нуруузу амгы үеде хөй санныг шериг чыгылгы-биле долган туруп турда, а үлөтүрүш өске адырлар боттарының бөдүрер чүлдөрүн кызырар уругга таварышкан.

Улуг концернер канчаар-даа аажок хөй кончаларына ап турарлар. Ынчалза-да аар өртөк-үлөтүр, чиг-эттиң чедикшиз болгаш чааа чыгылгылар чок болуп турары болза, биче бөдүрүшкө ээлеринге бергедөшкөн болуп турар.

Өртөктериниң болгаш үндүрүлгениң улгатынаны уламындан ажилчыларның боттуг ажил телевири соксаал чоңа кудулап бадып турар. Парламенттиң херечиле турарын өзүгаар алырса, америк экономикада дүжүп бадышкыны демдөктөри көстүп турар. Чонунуң херекчел бараннарын бөдүрүлгениң кудулааны үлөтүрүш чамдык адырлары өргөжөк чугула чиг-этти тып алыр аргазы чок болганында деп тайылбырлааны турары шоолуг эвес чыдагана болур. Шынында чүг болганын дээрге, хамаатнык херекчел бараннарын бөдүрүп турар үлөтүрүш дыка хөй адырлары эмин этир ажал бөдүрүлгениң чаааында четен болгаш рыноктар баран-биле долган чүве төлөдө олар боттарының ажил чорудулгаларын кызырар уругга таварышкан.

Чазактың шериг программазының хөвиринде ала чайгаар улгандып турар хөвирчилер америк экономиканың хачы кризисин бичи чингедиш турар деп чамдык хайгааракчылар минип турар.

«Садып алышкыны фирмаларының национал ассоциациязы» деп улуг сөдиг организациязы апрельдин 29-та илестел чарлаан. Ол илестелде айтып турары болза, шериг чыгылгыны саны «көсүк-биле улгатынган, ынчалза-даа он улгатышкыны экономиканың хамааты улгатылганды адырларында кудулаашкыны тугал шыдаас». Илестелди азыралының демдеглеш турары болза, шериг чыгылгы уругу-чүлдө тура-даа чамдык бөдүрүлгелер каражал турар.

Калбак массалыг херекчел бараннарының бөдүрүш үндүрүлгени кызырлышкыны көстүп турар.

Кур күштүг федеральдыг эргелели болза, апрельде чиги: автомашиналары бөдүрүш үндүрер, бо чылдың бир дугаар кварталындагы ортумак чижек-биле деңгээрге 5 хуу эвээжөөн, бажың херекчелдерин болгаш пост-тааы бөдүрүш, а ол ышмак чуртталга тудуу база кызырылган деп медеглээн.

Чурттуң язы-буру районнарында бөдүрүлгелери ажилчыларны ажалдан үндүрүп турар дугайында медеглеш солуннара удаа-тараа парламенттиң турарлар. «Юнайтед стейтс ньюс энд уорлд рипорт» деп журналдың май 4-те медеглэни болза, «амгы үеде ынды-мында бөдүрүлгелер ажилчыларны ажалдан үндүрүп турарлар. Чамдык бөдүрүлгелер неделяда азы оон-даа үр үеде хадыгып турар».

«Нью-Йорк централ райроуд» деп демир орук компаниязы апрельдин орта үезинде колдунда-ла чүк чүдүрүлгени кызырлышканы-биле холбаштыр эвези каш муң ажилчыларны ажалдан үндүрүп турарлар. Апрельдин эгезинде «Американ машинист» деп журналдың медеглэни болза, «Джене-

«чедикшиктерин» барымдаалап, бо чылы Турцияга 14 чаа кара-бажыңнарын тудуп тургузар деп турк солуннар бодунуң чурттуң чоңуң чоокта чаа ынчал «өрткөн». Турк мелегейлер Турцияга Лермонтовтуң «Вадим» деп тоокузун тардарынын шаанда хоруп каан чүве болгай. Ам олар Вашингтонун айтышкынын өзүгаар орус литературанык барык бугу чогаалдарын «үймөчү чүлөөлөр» деп чарлааннар.

Америк империалистерниң дөрт удуу-тулгазы-биле чорутууп турар дайында белеткелге чарыдалдар Турциянык ажилчы чоннарында эң бөдүүн медицина дузаламчызын безин казып каан. Чижээ, чурттагы чоңу 75 муң ажил Уни хоорайда, чурттагы чоңу 39 муң ажил Гельеги хоорайда база чурттагы чоңу 31 муң ажил Месудий хоорайда чангыс-даа эмнелге чери чок.

Тускай медеглэни өзүгаар алырса, Турцияда өкпе аарындан чыл бүрү 50 муң кижи өлүп турар. Аштың болгаш халаптыг чедикмес чоруктуң түңнелинде, Орду хоорайнык чурттакчыларының 33 хууу өкпе аарындан аары болган.

Амери: империалистерниң чугалааны өзүгаар алырса, «депшилеңиң шивээзи» болгаш «барыны чүң демократиязының» принциптерин эдиреп турар чурт болуп турар маршаллаан Турциянык херек кырында байдалы ындыг. Национал эрге-ажыкка Турциянык чыгырчык бөлүктөрүнүн бужары-биле өскерилгениниң түңнелинде, америк империалистер ук чуртту боттарының колониязы кылдыр, боттарының агрестик империалисттик планнарын боттандырыныга херек плацдарм кылдыр хуудулганнар.

МИХ. СЫЧЕВ.

рал моторс» деп фирма Циндяндааңык чоогунда турар заводтан 1600 ажилчыларны үндүргөн.

«Кайзер фрезер компани» деп фирманың автомобиль заводтарында 3000 ажилчыларны каң болгаш чөс чедикшиз деп чылдагана-биле үндүргенин Ассоциатед Пресс агентилели медеглээн.

Хамааты херекчел бараннарының бөдүрүлгениң ол кызырлышкыны болза, ындыг чоруктуң чүг-ле эвези болуп турар.

Массалыг херекчел бараннарын бөдүрүп турар үлөтүрүш адырларының хөй нуруузунда бөдүрүлгениң шыгыны кызырлышкыны болур деп турар, чүге дээрге, чазактың талазында «Сармагыны орнуна пушкалар» деп принципте өзүгаар американың бугу экономиказын чаргыт сорулга-биле кредиттерин кызырлааш, өске хемчеглерин чорудар деп турар ужурунда кол материалдар болза, үлөтүрүш шериг чепсээ бөдүрер адырларына ажылгалынар апаар. «Юнайтед стейтс ньюс энд уорлд рипорт» деп журналдың медеглэни өзүгаар алырса, материалдарның хөй саны үлөтүрүш шериг чепсээ бөдүрер адырларында ажылгалынын турар ужурунда чик автомашиналар бөдүрүлгези эртен чыл-биле деңгээрге, барык үштүң бир хууу чедир эвээжөөн, чуртталга бажыңнарының тудуу барык 43 хуу чедир кудулаан.

Ынчалза-даа үлөтүрүш массалыг херекчел бараннар бөдүрүп турар чамдык адырларында кудулаашкыны болза, улуг-улуң концернериниң ажал-кончалыгына кызырлышкыны таварыштырбаан.

Эң улуг монополистар, ылаңгыя Морган болгаш Рокфеллерниң бөлүктөрине хамааржып турарлар болза, ажилчыларны дарлаарын күштөлдүргениң болгаш чазактың хөй санныг шериг чыгылгыларын алган түңнелинде, а ол ышмак чазакка бээр шериг материалдарына болгаш шериг чепсээге өрткөтөрү өрүлөткөндөн калчаалыг хөй конча-ажыкты ап турарлар.

Кончаа ажалытарның денди өзүшкүнүң тодаргай чижек барымдааы болза, «Стандарт ойл компани оф нью-джерси» деп рокфеллерги фирма болуп турар, ол фирмада кончаа ажал болза, өрткөн чылдың бир дугаар кварталында алдындан 65 миллион доллар-биле деңгээрге, 1951 чылдың бир дугаар кварталында үндүрүлгелер төлөткени соонда 118 миллион доллар болган.

Кончаа ажалытарның өзүшкүнү-биле холбаштыр америк ажилчыларны боттуг ажил телевири удуу-биле кудулап турар.

Электри болгаш радио үлөтүрүш ажилчыларныкы хамаарышпас катышкан профсоюзилерниң экономистериниң чыгып кылган саннарын өзүгаар алырса, амдырал чүлдөрүнүн өртээ болза, өрткөн чылдың бир дугаар кварталында ортумак деннелинде бо чылдың январьда 13.8 хуу ажал болган. Январь айдан сонгаар амдырал чүлдөрүнүн өртээ улам-на улгаткан.

Чазак дүжүмөстөрүнүн чурттагы чоңу сагындырып турары болза, амдыралга херекчел чүлдөр өртөөнүң улгатышкыны болгаш үндүрүлгени өзүшкүнү-биле нады бараннарың чедикшиз чорук үндүрер, а чамдык бараннарының нормалыг болуру-даа чадаас.

«Нью-Йорк централ райроуд» деп демир орук компаниязы апрельдин орта үезинде колдунда-ла чүк чүдүрүлгени кызырлышканы-биле холбаштыр эвези каш муң ажилчыларны ажалдан үндүрүп турарлар. Апрельдин эгезинде «Американ машинист» деп журналдың медеглэни болза, «Джене-

«чедикшиктерин» барымдаалап, бо чылы Турцияга 14 чаа кара-бажыңнарын тудуп тургузар деп турк солуннар бодунуң чурттуң чоңуң чоокта чаа ынчал «өрткөн». Турк мелегейлер Турцияга Лермонтовтуң «Вадим» деп тоокузун тардарынын шаанда хоруп каан чүве болгай. Ам олар Вашингтонун айтышкынын өзүгаар орус литературанык барык бугу чогаалдарын «үймөчү чүлөөлөр» деп чарлааннар.

Америк империалистерниң дөрт удуу-тулгазы-биле чорутууп турар дайында белеткелге чарыдалдар Турциянык ажилчы чоннарында эң бөдүүн медицина дузаламчызын безин казып каан. Чижээ, чурттагы чоңу 75 муң ажил Уни хоорайда, чурттагы чоңу 39 муң ажил Гельеги хоорайда база чурттагы чоңу 31 муң ажил Месудий хоорайда чангыс-даа эмнелге чери чок.

Тускай медеглэни өзүгаар алырса, Турцияда өкпе аарындан чыл бүрү 50 муң кижи өлүп турар. Аштың болгаш халаптыг чедикмес чоруктуң түңнелинде, Орду хоорайнык чурттакчыларының 33 хууу өкпе аарындан аары болган.

Амери: империалистерниң чугалааны өзүгаар алырса, «депшилеңиң шивээзи» болгаш «барыны чүң демократиязының» принциптерин эдиреп турар чурт болуп турар маршаллаан Турциянык херек кырында байдалы ындыг. Национал эрге-ажыкка Турциянык чыгырчык бөлүктөрүнүн бужары-биле өскерилгениниң түңнелинде, америк империалистер ук чуртту боттарының колониязы кылдыр, боттарының агрестик империалисттик планнарын боттандырыныга херек плацдарм кылдыр хуудулганнар.

МИХ. СЫЧЕВ.

Кореяда болушкуннар

Улустуң армиязының Кол командиралыгының дыңнады

ПХЕНЬЯН. Кореянык улус-демократтыг республиказының Улустуң армиязының Кол командиралыгының май 11-де медеглэни болза, Чөөн болгаш Барын фронтларга Улустуң армиязының кезектери кыдат эки-турачыларның сырый деткимчөө-биле тус-тус участоктарга болгулаан дайының удуу атакаларын чедикшикни-биле ойтур шапкан болгаш оларнык дриг күжүнге болгаш техниказыга улуг чидиргилери таварыштырган.

Төп фронтта онза өскерилгелер болбаан.

(СЭТА).

Англиянык нефть компаниязын хөргөзүп турары

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң дамыдып турары болза, Ханькоуда, Чункинде, Циндаода болгаш Чаншда Англиянык «Аюэстик петролеум компани» деп нефть компаниязын Кыдаттың күрүнениң административтик чөвүлелини шиптири өзүгаар хавырып медеглээн. (Ол шиптирени өзүгаар, ол компаниянык тудулганында, контроларни болгаш садыг агентилелини дерилгелеринден аңгыда, бугу хөргөзүш хавырып турар).

Ол компанияларда туруп турар кыдат албан хаагычтар болгаш ажилчылар компаниянык хөргөзүш хавырып турар шериг-контролоңуң комитетиниң төлөөлериңе идепкейлиг дузалажып турар.

(СЭТА).

Америк шериглер Исландияны эжелеп алган

ВАШИНГТОН. 1951 чылдың май 5-те Исландиянык даштыкы херектер министрени Венидеттссон болгаш Исландияда АКШ-тың элчини Лоусон Исландияны америк чепсектиг күштер шериг баазасы кылдыр аныккаларын чөпшээрп турар дугуружуга ат салган дугайында тускай медегледи парламалга чарлаары-биле АКШ-тың күрүнө департаментини шилчидип берген. Медегледи чугалап турары болза, «Исландиянык чазактың дилээни-биле» АКШ америк шериглери Исландияга тургузар эргени алган деп турар.

АКШ-тың күрүнө департаментини 1951 чылдың май 5-те АКШ биле Исландиянык аразында дугуружуганын бижимелин база-ла парлар үндүргөн.

КОПЕНГАГЕН. 1951 чылдың май 5-те АКШ биле Исландиянык аразында керээ өзүгаар Исландиянык найсалыкында 50 километр черде турар Кефлавик аэродромунга шериг-агаар күштериниң баштайгы 200 санныг америк солдаттары болгаш офицерлери дүжүргөн.

«Ланд ог фальк» солун Исландияга америк шериглери дүжүргенин тайылбырлашып, бижип турары: «Америк шериглер Исландияны катал эжелеп алган. Кефлавик аэродромунга америк шериг-агаар күштериниң 200 солдаттары болгаш офицерлери дүжүргөн, АКШ Исландияны эжелеп алырының баштайгы базымын кылган. Шериглерниң келгени «Исландиянык чазак-биле керээ» өзүгаар болган.

Бо «керээ» Исландиянык парламентиниң киржилгези чоңка чардыгана деп солун демдеглеш турар. «Чазак хөй ниитиден чажыды-биле парламентиден Атлантик пактызын деткиш турар партияларынык депутаттарының чөпшөөри-биле ону кылган».

Американычлар Кефлавик аэродромундан аңгыда Бальфурд баазаны болгаш Скерфурдур баазаны база-ла эжелеп алыр, майның төңүзүнде Исландияга 3-4 муң америк солдаттар болгаш офицерлер чедип келирин наманп турар.

КОПЕНГАГЕН. Ассоциатед Пресс агентилелиниң дыңнадынга даялап «БТ» солунуң дыңнадып турары болза, Исландияга дүжүргүнгөн баштайгы америк шериглер болза, чепсектиг күштериниң бугу үш чүлү хөвирниң шериглери 280 кижи болуп турар. Кол күштер элээн орайтандыр каш неделя болганда чедип келир чадаас.

(СЭТА).

ЧАЗАЛГА

1951 чылдың май 13-те үнгөн № 94 (2268) «Шын» солунуң 4 дугаар артында «Кызылдың башкы училищези» деп эгелич чаралдың иштинде эсони мынчаар чаап номчуур-дур: «Балдырларныкы моон адаанда капсырмалар өзүгаар директоруң адыга чорудар».

РЕДАКЦИЯ.

Харыс салгалыг редактор О. А. ТОЛГАР.ООЛ.